

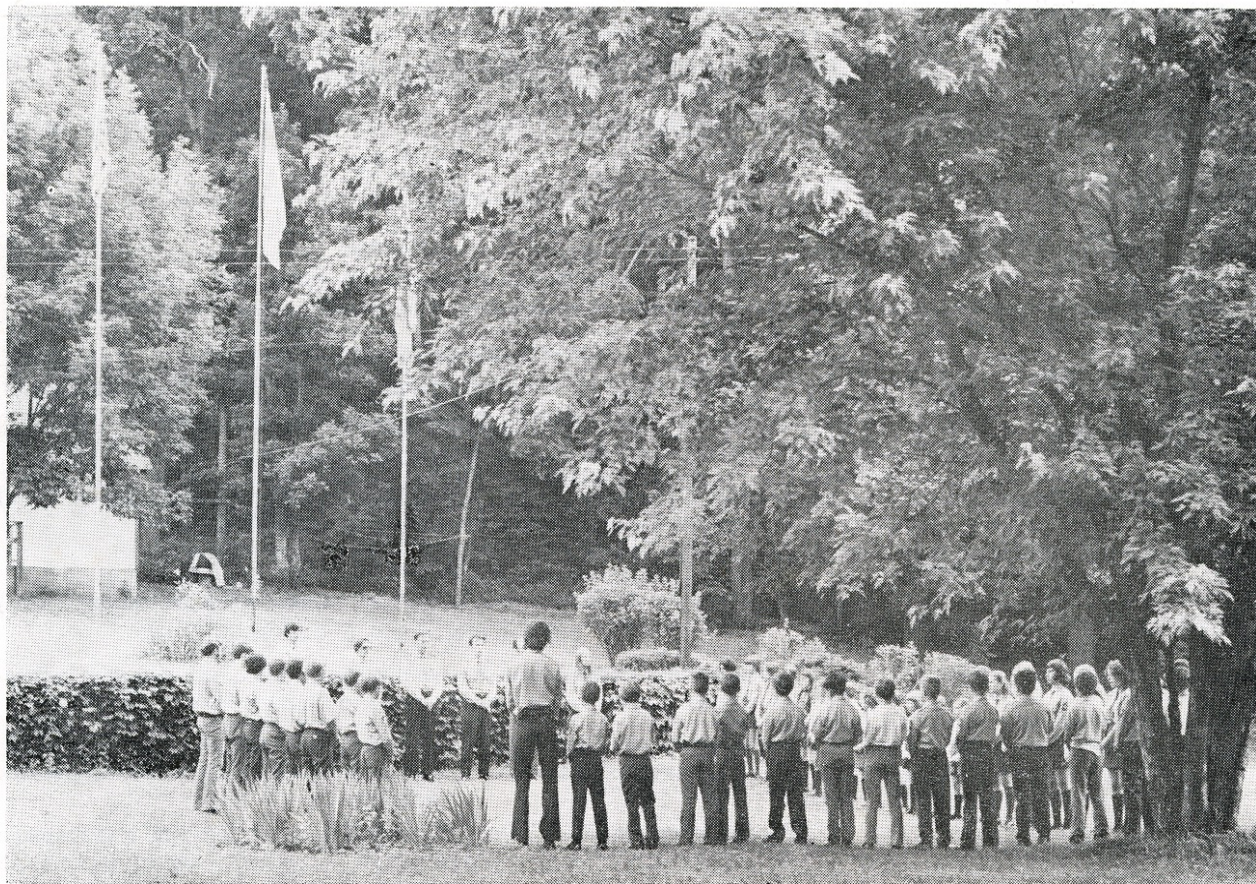
Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XXII

ГРУДЕНЬ — 1972 — DECEMBER

Ч. 207

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

V. Demianenko,
80 Richelieu Dr.,
St. Catharines, Ont.

Victor Zwetkow
6465 — 43 Ave., Apt. 1
Montreal 410, Que.

В США:

Головний представник
Alex Konowal,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights, Ill. 60005

Iw. Ivahnenko,
Featherbed Ln.
Hopewell, N. J., 08525

Iw. Hrynko,
416 Maple Ave.
Philadelphia, Pa., 19116

L. Jemetz,
2941 Amboy Road,
Warners, N. Y., 13164

W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144

У Зах. Німеччині:

Mychajlo Ihnatenko,
2. Hamburg — Wandsbek,
Lesserstr. — 225
West Germany

В Англії:

A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England

В Австралії:

S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

Листування з редакцією та
адміністрацією просимо
слати на адресу:

МОЛОДА УКРАЇНА
Box 40, Postal Station "M"
Toronto, Ontario, Canada
M6S 4T2

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: Ю. КРИВОЛАП

Редагує Колегія.

Адреса ЦК ОДУМ-у:

O. D. U. M.

221 Edridge Way
Catonsville, Md. 21228, U.S.A.

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth
Association.

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: G. KRYWOLAP

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата: 12 чисел. — На два роки: 24 чисел.

У США:

12 чисел — \$5.00 (амер.); 24 числа — \$9.00 (амер.)

У Канаді:

12 чисел — \$5.00 (канадських); 24 числа \$9.00 (канадських)

Ціна одного примірника у США і Канаді: 50 центів.

В усіх країнах Південної Америки:

12 чисел — \$2.00 (американських); 24 числа — \$3.50 (америк.).

Ціна одного примірника: 0.25 амер. дол.

В усіх країнах Європи:

12 чисел — \$2.50 (америк. дол.); 24 числа — \$4.50 америк. дол.)

Ціна одного примірника: 0.30 амер. дол.

В Австралії:

12 чисел — \$3.00 (австр. дол.); 24 числа — \$5.00 (австр. дол.)

Ціна одного примірника: 0.30 амер. дол.

Зазначене число після прізвища передплатника означає остан-
нє число журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо прислати поштові значки або інтерна-
ціональні купони (International coupon) на суму 25 канадійських
центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає
за собою право скорочувати статті і правити мову; рукописів
не повертає.

Статті, підписані прізвищем або ініціалами автора, не завжди
відповідають поглядам редакції.

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: П. Тичина, А. Німенко, А. Юриняк —
Поезії. С. Голубенко — Український Сократ. Н. Полонська-Василенко
— Петро Конашевич Сагайдачний. Несподівана і болюча втрата.
О. М. — Листи з Поділля. Галло, Парнасе! — В. Берестов. З одумів-
ського життя і праці. Сторінка Юн. ОДУМ-у. М. Бойко — багатолюд-
ний протест. М. Мороз — Розповідь в'язня. Розмаїтості. З нових
видань. Гумор.

На обкладинці: Відпочинково-виховний табір ОДУМ-у. Ранішня мо-
литва. Оселя ОДУМ-у "Київ", США.

Павло ТИЧИНА

ALLEGRO GIOCO SO

...Три місяці пробігло,
мов кораблі веселі в морі —
всіма цвітами процвітані,
добрим скарбом переповнені.
Три місяці—пустинь Китаївська і в ній Сковорода
немов пливли —
поміж садами рожаїстими,
серед криничного узлісся,
на полі повному, де хвиля хвилю лле

і зупинятися не хоче...

Уранці,
ще тільки небо почне наливатися
і вітер зелений одчалить в далечинь, —
уже Сковорода
встає з досвітньої молитви
і в сад іде.

Там птиці ранок опадуть,
клюють-клюють, не доклюються
і солодко співають, сон розказують.
А сонце скірзь у всі кінці,
мов над главою Моїсея,
послано сяючії роги, —
і дзвонить, і гуде,
і світом землю наповняє
щедро, щедротно.

Сковорода
на землю упаде,
цілує квіти, трави гладить,
росою очі, немов незрячі, протирає —
о Господи, як Ти всього мене наповнив
щедро, щедротно!
Пошли ж душі моїй спокій,
і мир, і злагоду, й любов,
я більш нічого не бажаю,
о Всеблаженний!
І Всеблаженний знову десь почує,
і Сковороді
такий мир у серце ввійде,
що він від радості і бігає, і плаче,
і кожне дерево вітає,
метелику й комахці дякує —
за все, за все!

Поле, поле!
Яке воно кругле!
Яке воно просте і довершене —
поле!
За кругом круг тече,
за гору гора забігає,

Отут,
тут справжній ключ до душі.
Колос зігнувся і дивиться в землю —
пізнай себе самого.
Небо в тисячі люстер перехмарюється —
пізнай себе самого.
Дніпро у тінь пославсь,
а повен перебігу—

пізнай себе самого.
Се ж бо єсть:
бренне, текуче і безконечне,
немов фігурний триугол, в якому і три,
і два, й один —

одно і теж.
Одно і те ж старого городища сум —
пізнай себе самого.
І понад гречкою бриніння бджіл,
а ще отари понад лісом,
і Києва далекого торжественність нагорна, —
усе, усе в природі каже:
пізнай себе самого, пізнай.

І знов сповнюється миру
душа Сковороди.
І тиху флейту з-за пояса діставши,
він починає славить світ,
Того, Хто в світ його послав
і пізнавать себе самого научив.
І тиха флейта, як метелик,
летить по лісу, на жита,
прозора над Дніпром тріпоче,
до всіх просторів признається
і повертається назад, немов голубка
з маслиною в дзьобу;
мир, мир душі твоїй, — сказав Всевишній, —
мир.

І слухає Сковорода цю відповідь,
нові пісні починає,
очі заплющені,
хитається в ритм —

подяка Богові за все.
найперше ж
за те, що потрібне зробив нетрудним,
а трудне непотрібним.
На всіх шляхах життя
єднай своєю хисткою волю
з волею Творця.

Подяка Богові за все.

(Із твору "Сковорода")

Сергій ГОЛУБЕНКО

УКРАЇНСЬКИЙ СОКРАТ

До 250-ліття народження Григорія Сковороди

На тлі безрадісної української дійсності 18-го століття, доби національного поневолення і руйнування всіх попередніх здобутків, коли, здавалося, українська справа вже остаточно загинула, з'явилися визначні культурні діячі, полум'яні патріоти, будителі національного духу, які своїм словом, своєю творчою діяльністю довели, що не все втрачено і що можливе ще піднесення і відродження.

Найімпозантнішою постаттю того часу був Григорій Сковорода, "український Сократ" (так називали його сучасники), найдемократичніший мислитель тієї доби, вчитель і поет, що відіграв велику роль в пробудженні національної свідомості широких народніх мас і переконав їх, що передчасно ще впадати в розпач та зневіру.

"Ім'я це й тепер широко відоме, але тільки ім'я як самородного українського філософа, — а тим часом колись цей філософ у сірій свиті мав величезний реальний вплив на українське громадянство своєю етичною наукою і може ще більший — своїм життям, своєю оригінальною особою. Щоб цей вплив оцінити, досить сказати, що сучасники бачили в ньому "мандровану академію" і його самого вважали вартим за університет", — писав академік Сергій Єфремов.

Син малоземельного козака Григорій Сковорода народився 3 грудня (22 листопада) 1722 року в селі Чорнухах Лубенського повіту, на Полтавщині. Дитячі роки його пройшли серед розкішної української природи, вишневих садів, тихих гаїв, на берегах тихої річки, що виплекали любов юнака до природи на ціле життя.

З юних літ допитливий, вдумливий підліток виявив велику любов до книжок, літератури та нахил до музики.

Здобувши початкову освіту в сільській школі, шістнадцятилітній Сковорода в 1738 році вступив у Києво-Могилянську Академію, де вчився до 1742 року і виявив визначні успіхи в науці. У 1742 році його, тому що мав гарний голос, забрали до двірської капелі цариці Єлисавети у Петербург. Але Сковорода не шукав собі кар'єри у чужій столиці й сумував за Україною. У 1744 році він дістав дозвіл залишити капелю і зі званням двірського уставщика повернувся до дальшого навчання в академії.

Зацікавлений у науці, всебічно обдарований Сковорода захоплено вивчав твори античних філософів — Сократа, Платона, Арістотеля, Епікура, Сенеки й новітніх мислителів — Декарта, Спінози, Ляйбніца; познайомився зі системою світобудови Коперніка, досконало опанував латинську, грецьку, німецьку та польську мови.

У 1750 році Сковороді трапилася нагода поповнити свої знання про світ і людей — як знавця

мов і музики його запрошено до російської місії генерал-майора Вишневського, яка їхала до Угорщини. Він погодився і поїхав з нею, а далі пішки подорожував по Австрії, Словаччині, Німеччині, Польщі й, можливо, по Північній Італії. Добре володіючи латинською та німецькою мовами, він під час подорожі вступав до університетів у Відні, Пресбурзі та інших містах і слухав лекції найвидатніших науковців, знайомився з відомими тоді вченими відвідуваних країн, поширював свої знання з різних галузей науки, цікавився життям, побутом, звичаями й мистецтвом народів Європи, поглиблював свої знання чужих мов, визнав ще єврейську мову. Подорож сприяла формуванню його світогляду та життєвого досвіду.

Повернувшись у 1753 році на Україну, Сковорода на запитання єпископа прийняв посаду викладача теорії поезії в Переяславському колегіумі. Для своїх учнів він написав підручника "Разсужденіе о поезіі і руководство к искусству оной". Біограф Сковороди М. Ковалинський писав, що у тому підручнику правила поезії зформульовані були простіше та зрозуміліше, ніж у тодішніх курсах поетики й дано зовсім нове та точне поняття про поезію. Підручник цей до наших днів не дійшов.

Новаторство у викладанні поетики спричинило конфлікт Сковороди з ректором колегіуму, переяславським єпископом Іосафом, великим прихильником старовини. Владика вимагав викладати предмет по-старому. Сковорода на це не погодився і був звільнений.

Деякий час він мандрував по Україні, іноді зупиняючись у своїх знайомих або проживаючи в панських маєтках як приватний вчитель, однак усі пропозиції висвятитись на священника або вступити ченцем до монастиря незмінно відхиляв.

У 1754-1759 роках з невеликою перервою Сковорода жив у селі Коврай на Полтавщині у поміщика Степана Томари, як домашній вчитель його сина. Перебуваючи там, він тісніше зблизився з народом, якого, мимо удаваної самостійності гетьманської України, що далі більше гнобила російська влада, пройнявся народними поглядами, думками й сподіваннями, був незадоволений податливістю гетьмана до царських вимог і примх "Коли військову сотню веде той, кому треба сидіти в оркестрі, то це велике суспільне нещастя", — відзначив Сковорода, маючи на увазі гетьмана Кирила Розумовського і його брата Олексія. У душі його зростав протест проти розкішного життя і сваволі росіян на чужій землі.

У той час, починаючи від 1757 року, написав Сковорода багато віршів, що увійшли до збірки "Сад божественних пісень".

Запрошений у 1759 році як викладач поезії в Харківський колеґіум, Сковорода згодом зайняв там катедру етики. Загальновідомий українському громадянству своєю безкорисністю, простотою життя та одвертістю висловлюваних поглядів, він жив скромно, не гнався за багатством. У 1760-1764 навчальному році Сковорода змушений був перервати виклади через переслідування противників його новаторських поглядів.

Тоді він розпочав творчу працю над філософськими трактатами, розробляючи найважливіші питання не лише філософського, а й суспільно-політичного, державного, етичного та виховного характеру, і створив власну оригінальну філософську систему, оперту на ґрунті тогочасної дійсності.

Слідом за двома вступними лекціями-проповідями до курсу етики (1765-1766) Сковорода написав для своїх учнів підручник з питань моралі "Вхідні двері до християнської доброчинності" (1766), а в наступному 1767 році — філософські праці: "Наркіс. Розмова про те: пізнай себе" і "Симфонія, названа книга Асхань, про пізнання самого себе", у яких доводив потребу самопізнання.

Перебуваючи під впливом Платона, Сковорода перейняв його визначення душі, а вислів Сократа: "Пізнай самого себе" він пояснив, як пізнання своєї вищої природи, духа, розуму.

У всьому бачив Сковорода прояви Бога. Бог скрізь і в усьому, Він — властивий світові Закон, рушійна Сила розвитку світу.

Сковорода розвинув науку про два світи чи дві натури, з яких складається весь світ — одна з них видима, друга невидима. Видимим світом, за наукою Сковороди, був світ матеріальний, невидимий — світ духовний, тобто Божественна суть речей. Дуалізм, як учив Сковорода, поширюється не лише на людину, але і на весь світ: скрізь є матерія і форма або ідея. Активним рушійним початком уважав Сковорода ідею, думку, наголошував, що духовне начало панує над матеріальним: ідея — це справжня дійсність, матеріальний світ — лише тінь, відбиток тієї внутрішньої ідеї, щось мінливе і тимчасове.

У своїй праці Сковорода поруч з наукою про дві натури висунув оригінальну теорію трьох світів. Один з них, безконечний всесвіт складається з безлічі світів і являє собою великий світ або макрокосм. Два інші світи: мікркосм, тобто малий світ або людина, і символічний — Біблія. Кожний з цих двох останніх світів, на думку Сковороди, має свої дві натури: зовнішню — матеріальну й внутрішню — духовну. Внутрішня суть макрокосму й мікркосму однакова, вона є виявом однакової вічної і безконечної матерії. Біблію вважав він поетичним твором, що розкриває світ символів і образів, що зберігають у собі вищий світ істини.

Розвиваючи свою думку, Сковорода твердив, що оскільки людина — мікркосм є частиною великого світу — макрокосму, то для пізнання природи, всесвіту вона повинна пізнати насампе-

ред саму себе. Тому гасло "Пізнай самого себе" Сковорода систематично й послідовно проводив у своїй науці. Сергій Єфремов зазначив, що це гасло стало підвалиною світогляду нашого філософа. "Царство Боже всередині нас", — учив Сковорода. — "Нема важливішого, тобто кориснішого й величнішого, як пізнати самого себе й відчутти в нашому тлінному заховану іскру блаженства".

Своїми ліберальними поглядами, висловленими в цих працях, Сковорода викликав незадоволення духівництва і в 1769 році йому запропонували залишити виклади в Харківському колеґіумі, після чого він більше не повертався до педагогічної праці.

Чверть століття, до самої смерті Сковорода мандрував пішки по Слобідській Україні, перебував серед народу по селах, пасіках і зрідка в містах Лівобережжя та Приозів'я. Він відмовлявся від не раз пропонуваних йому посад та праць і присвятив свій час навчанню людей моральності так словом, як і власним способом життя.

У селянському кожусі, з палицею в руках і сопілкою за поясом подорожував Сковорода й проповідував свої ідеї, ставши справжнім народнім університетом та здобуваючи велику популярність серед народу. Як філософ і письменник він був на рівні свого часу й кращих його мислителів енциклопедично освіченою людиною.

Перебуваючи в 1769-1774 роках коло Харкова, Григорій Сковорода написав 30 байок. Байки ці писав він прозою. Фабула їх відзначалась стилістю, бо для автора найголовнішим було моральне повчання, що складало другу частину байки. Тому то й герої байок здебільшого не діяли, а лише розмовляли.

Чимало байок, як от "Діамант і Смарагд", "Баба та Гончар", "Ворон і Чиж", стверджували думку, що людей треба цінити за серце і вдачу, а не за зовнішність.

У байці "Жайворонки" Сковорода оповідає, як черепаха вчилася в орла літати, і проводить думку, що багато людей починають добрі діла, не маючи до цього здібностей і тому зазнають невдачі. Тулуб герой байки "Голова і Тулуб" хвалиться перед Головою своїм розкішним одягом, забуваючи, що найвищий скарб людини — розум, захований саме в голові.

Гонитву козацької старшини за шляхетськими чинами й привілеями висміяв Сковорода в байці "Олениця і Кабан". Зарозумілий Кабан, який щойно дістав звання барона, обурюється, що проста Олениця не назвала його тим титулом. У байці "Чиж і Щиглик", в якій Чижа заманила в неволю солодка їжа та гарна клітка, а в байці "Щука і Рак", Щука, захопившись спокусливою принадою, потрапила на гачок, Сковорода вказує, що прагнення козацької старшини до шляхетського звання, до зрівняння у правах з російськими дворянами на Україні призводять до втрати рід-

ного оточення, занедбання традицій та неволі в золотій клітці.

Неробство панів та російських урядовців на Україні, які зневажливо ставляться до чесних працівників, автор подав у байках "Оселок і Ніж" та "Бджола і Шершень" і прославляє дружбу між людьми в байці "Соловей, Жайворонок і Дрозд".

Усі байки Сковорода є своєрідними філософськоповчальними трактатами. Герої їх — люди, тварини, птахи, речі — мають яскраво виявлений український національний кольорит. У байках є багато побутових деталей і виразів, народніх приказок. Позитивні дійові особи — носії ідей автора — виступають як речники народньої мудрости. Всі ці 30 байок увійшли до збірки "Байки харківські".

Рівночасно з творенням байок Сковорода працював над своїми філософськими творами. У 1772 році він написав трактат "Діалог або Розмова про стародавній світ", в 1773-1774 році — "Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті" і "Кільце", в 1774 році — "Розмова, звана альфавит, чи буквар світу".

Ці твори присвячені розробці проблеми людини, шукання шляхів, що ведуть до щастя окремої людини і всього народу.

Щастя є метою людського життя. Щоб досягти щастя, треба його шукати в спокою душі, в згоді з Богом, віддатися на волю Божу, жити серед природи. А саме щастя полягає в душевному мирі й сердешній веселості. "Коли дух людини веселий, думки спокійні, серце мирне, то й усе світле, щасливе, блаженне", — назчав Сковорода.

Головну передумову людського щастя філософ вбачав у вільній праці, підневільну працю вважав мукою, що викликає ненависть до себе. Ще до запровадження на Україні кріпацтва Сковорода передбачав його негативні наслідки й застерігав проти нього.

У трактаті "Розмова, звана альфавит, чи буквар світу" Сковорода зазначає, що людина, щоб бути щасливою, не повинна братись за невідповідну їй працю, натомість повинна пізнати свої уподобання і нахили й знайти своє місце в житті, а це можливо лише шляхом самопізнання.

Матеріальні блага, розкіш, почесні не є щастям згідно навчання філософа. Обов'язком людини, яка вважає себе християнином, є непохитно боронити правду, "відплачувати за кривду, захищати беззбройну невинність від страждання, боронити основи суспільности, правди — це його пресолодке снідання, обід і вечеря". Сковорода підбадьорює такого воїна-лицаря: "Не бійся, з Богом легко буде тобі зносити голод, спрагу, холод, жах безсоння, кроволитні рани і сам страх смерті".

Сковорода гостро засуджував користюльців кар'єристів, вислужників, підлабузників, тих, що гоняться за золотом, за пануванням народами і чужими землями. Ці погляди філософа були висловом протесту українського народу проти існуючої державно-політичної системи, проти імпе-

ріалістичної політики російського самодержавства.

Протягом наступних років він написав ще кілька трактатів. У своєму навчанні філософ захищав інтереси народу, був вільний від національної обмежености, засуджував плазування перед чужинцями та виховання на іноземний лад, чужий духові українського народу, заперечував, що золото є вершителем всього, наголошував, що головне в людини — це її чесність і моральність.

Поетичний цикл, до якого увійшли 30 віршів, створених між 1757 і 1785 роком, складає збірку "Сад божественних пісень". Чимало з них написано на релігійну тематику. У них Сковорода славить Бога, Його велич і всемогутність, оспівує Ісуса Христа й Діву Марію. Ці вірші пройняті великим релігійним патосом, екстазом та натхненням і найкраще заперечують твердження сучасної совєтської дослідницької еліти про безвірність його автора.

У своїх віршах Сковорода замислювався над завданням і суттю життя, над взаєминами між людьми, засуджував всілякий гніт і насильство, боронив гуманістичні ідеали.

У вірші "De Libertate" він твердив, що свобода є найвищою суспільною цінністю, дорожчого від неї нема нічого. Цей вірш є виявом безмежної любови автора до батьківщини, до свободи, в ньому він прославляв гетьмана Богдана Хмельницького:

Що є свобода? Добро в ній яке?
Кажуть, неначе воно золотее?
Ні ж бо, не злотне: зрівнявши все злото,
Проти свободи воно лиш болото.
О, якби в дурні мені не пошитись,
Щоб без свободи не міг я лишитись,
Слава навіки буде з тобою,
Вольности, отче, Богдане-герою.

(Переклад В. Шевчука)

Написаний тоді, коли Катерина зруйнувала Запорізьку Січ і намагалась саму назву Січі та запорізьких козаків віддати на вічне забуття і Богдана Хмельницького, який визволив від лядської неволі нарід руський.

Популярна пісня "Всякому городу нрав і права" спрямована проти зловживань кар'єристів-урядовців, шахрайства купців, нелюдности багатіїв, несправедливости суддів, негідности розпусників і картирів, протиставляє неморальності моральний ідеал: "Той, чия совість, як чистий кришталь, не боїться "острої сталі смерті". Пісню цю часто співали народні лірники. Переробивши, використав її Іван Котляревський. Виросши серед розкішної природи, Сковорода захоплювався нею і вважав, що лише в обіймах природи, серед "зелених полів", "кучерявих лісів", степових просторів, а не в "городі премноголюднім" можна почувати себе щасливим. І він пише:

В город не піду багатий — на полях я буду жить,
Вік свій буду коротати там, де тихо час біжить.
О дубово! О зелена! Моя матінко свята!
Тут веселість лиш для мене щиру тишу розгорта.

В іншому вірші "Гей ти, пташко жовтобоко" автор по-мистецькому розкриває ідею скромного життя, без гонитви за великим.

У збірці поезій є ліричні вірші, в яких Сковорода розкрив свої душевні переживання, властиву його світоглядіві непохитну віру в краще майбутнє людини, оптимізм народу, який навіть у часи найчорнішого лихоліття зберігає волю до життя і боротьби.

Поезіям Сковорода властиві образи та епітети народнього походження, мова віршів наближена до народньої. За розміром вони силабічні, часто наближались до ритміки народніх пісень, а деякі набирали силабо-тонічних рис, як у пісні "Всякому городу нрав і права".

В останніх роках свого життя Сковорода написав ще три філософські трактати: в 1787 році "Вдячний Еродій" та "Убогий Жайворонко" і в 1791 році — "Діялог", присвятивши їх виховним проблемам.

Завданням навчання та виховання вважав Сковорода формування щасливої людини, працівника, здорового духом і тілом. Оскільки, за його переконанням, людина є доброю від природи, то їй не важко навчити добру. — писав він у "Вдячному Еродієві". Обов'язком вихователя — вчителя є, на думку Сковорода, розвивати кращі риси й зацікавлення учнів, прищеплювати їм любов до природи: "В природі Творець всесвіту виявляє себе, свою благість й тому слід її вивчати й любити, бо то є книга Богопізнання, та коли її розуміти, вона людину ушляхетнює й збагачує на добрі діла".

Сковорода був за загальну освіту і вважав, що її повинні діставати не лише представники панівної верстви та багатії, а всі люди, що треба виховувати морально-чистого, скромного, працюючого члена суспільства, а не лдарів, які зневажають працю і захоплюються лише зовнішнім блиском. "Знання не повинно виливатися тільки на самих жерців науки, які жеруть і пресицаються, а повинно переходити на весь народ. увійти в нього й оселитися в серці людини і душі всіх тих, хто має право сказати: і я людина, і мені все людське, властиве" — казав Сковорода.

Палкий патріот своєї поневоленої батьківщини він відстоював дружбу всередині народу, як головну підвалину суспільної етики, заперечував першість і вищість одного народу і його право

пригнічувати інших. Свою діяльність філософ розглядав як служіння рідному знедоленому народові й щиро прагнув його просвітити. Суспільним ідеалом Сковорода було, щоб усі були вільні, рівні й жили з чесною праці, щоб не було багатих і бідних, як і не було несправедливих законів, щоб кожний у міру своїх сил і можливостей працював на користь усієї громади. Найбільшим злом вважає Сковорода сріблολюбство, прагнення багатства. Він бачив, що устрій поліційно-кріпосницької держави, керованої з Петербургу, нівечить саму природу української людини й готує засуджував усіх носіїв цього зла. В "Убогому жайворонку" філософ засуджував тип українського перевертня, який, ставши з ласки цариці дворянином, пригнічує людей свого народу.

"В історії української самосвідомості й національної думки, а через це й літературного розвитку, найбільш важить те, як Сковорода ставився до рідного краю і народу. І з цього погляду нам любо зазначити високий ступінь його свідомості. Він любив свій край та народ, того ж словом і життям навчав і своїх учнів" — писав Сергій Єфремов. — "Рідний край для Сковорода був тією стихією, без якої він жити не міг: на чужині пропадав з туги за ним і вмерти бажав тільки там, де жив і добра навчав. Не абстрактну Україну любив цей самостійний філософ, а ту, яку так чудово знав — з її природою, мовою, звичаями, піснями, з її народом, якого він не цурався, зближаючись до нього всім життям своїм".

Восени 1794 року, перебуваючи в селі Іванівці, у діди́ча Ковальського, Сковорода відчув свою близьку смерть і в саду викопав собі могилу та просив зробити надгробний напис: "Світ ловив мене, але не спіймав". Передчуття філософа було вірне. 9 листопада (29 жовтня) 1794 року він помер у цьому невеликому селі Іванівці, що тепер має назву Сковородинівка, на Харківщині. На могильній плиті згідно з його заповітом зроблено бажаний напис.

Твори Сковорода за його життя не друкували й вони ходили в рукописах по Україні і Росії, Румунії, Чехії, Словаччині. Пісні його співали народні лірники.

Вплив Сковорода позначився на творчості Івана Котляревського і Григорія Квітки-Основ'яненка. Тарас Шевченко згадував:

.....І зроблю

Маленьку книжечку. Хрестами
І візерунками з квітками
Кругом листочки обведу
Та й списую Сковороду.

Образ мандрівного філософа змалював Великий Кобзар у повісті "Близнята".

Байки Сковорода наслідували Петро Гулак-Артемівський, Євген Гребінка, Левко Боровиковський, Леонід Глібів. Писали про Сковороду Іван Франко та Михайло Коцюбинський. Павло Тичина не раз згадував у своїй творчості славного українського філософа, вивів його в поемі "Зо-

ПРИВІТАННЯ

Анатолія Юриняка, письменника, журналіста і довголітнього співробітника журналу "М. У.", сердечно вітаємо з 70-літтям з дня народження і 50-літтям літературної діяльності й бажаємо кріпкого здоров'я та ще багато років творчої праці для української культури.

ЦК ОДУМ-у

Редакція і адміністрація "М. У."

лотий гомін" і від 1918 року до кінця життя, поруч з іншою творчою працею, писав капітальний поетичний твір "Сковорода", де виводив образ філософа на тлі української дійсності як речника заповітних думок і прагнень українського народу. Своєю монументальністю цей твір за задумом Тичини мав дорівнювати "Фавстові" Гете. На жаль, більша частина рукопису загинула під час війни.

Образ Сковороди привертав увагу також Максима Рильського та Андрія Малишка, оригінального постаттю філософа цікавився і Михайло Івченко, подаючи його думки й переживання в оповіданні "Напоєні дні".

У друку перша праця Сковороди — трактат "Наркіс або пізнай себе", без подання імені автора, з'явився 1798 року в Петербурзі, а на початку 19 ст. кілька трактатів видано у Харкові. Але

уже в 1836 році російська цензура заборонила твори Сковороди за "думки противні Святому Письму й образливі для чернецтва".

Більш-менш повне видання творів філософа вийшло лише в століття його смерті, в 1894 році накладом Харківського історично-філологічного товариства за редакцією проф. Д. Багалія. Доповнене й частково виправлене це видання опублікував В. Бонч-Бруєвич 1912 року.

Після останньої війни вийшла повна збірка творів філософа, а також його "Байки харківські", які на сучасну українську мову переклав Павло Тичина.

Образ життя мандрівного філософа Сковороди, українського Сократа цілковито відповідав вченню, яке він проповідував. Воно віддзеркалювало душу українського народу, якого він так любив і якому присвятив усю свою працю і науку.

Н. Полонська-Василенко

ПЕТРО КОНАШЕВИЧ САГАЙДАЧНИЙ, ГЕТЬМАН ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО

(До 350-ліття його смерті)

Коротка доба — перша чверть XVII століття, зв'язана з діяльністю гетьмана Петра Сагайдачного, є однією з найважливіших діб історії України, бо вона поклала початок всієї наступної історії України й зробила можливим дальший розвиток її.

Тяжкий занепад України після блискучого великокняжого періоду: татарська навала, економічний занепад, княжі війни, зростання ворожого осередку Суздальсько-Московського й намагання його захопити все — і землю, і славу, і саме ім'я Русь. А з другого боку Польща, що поволі захоплювала крок за кроком українські землі й несла польонізацію, зневагу до всього українського, до "хлопського" народу, "хлопської" мови, "хлопської" віри. В постійних повстаннях кривавилася Україна, і здавалося, минули навіки слава Київської держави, велич Києва, і що між добою величчя й слави світової столиці та сумним сучасним пригніченого українського народу лежить прірва. Як окремі зірки освітлювали цю темряву — Острог та Львів з їхніми культурними гуртками, школами, виданнями...

Єдиним гідним минулої слави осередком сили, мужності, військової відваги було Запоріжжя, що захищало Україну від татар, і намагалося захищати й селянство від польського гніту, раз-у-раз очолювало повстання проти польського панства. Воно було відоме в Європі своєю мужністю, до нього по допомогу зверталися й імператори.

На початку XVII ст. на чолі запорозького козацтва став гетьман Петро Конашевич, прозваний на Запоріжжі Сагайдачним. Він походив з Самбора, в Галичині, скінчив Острозьку акаде-

мію. Під його проводом запорозькі окремі ватаги перетворилися на регулярне військо, з суворою дисципліною. Сагайдачний брав участь у походах на Молдавію і Туреччину. Року 1602 запорожці на своїх чайках громили береги Анатолії, в 1604 році здобувають міцну фортецю Варну, доходять до самого Стамбула, Кілії, Білгорода, Ізмаїла, громлять Трапезунд, Синоп. Року 1615 взяли Кафу, де зосерджувано полонених — "ясир" і звідти продавали до інших країн: запорожці звільнили десятки тисяч полонених. Року 1618 Сагайдачний з 20.000 козаків врятував королевича Володислава (майб. короля Володислава IV), якому загрожував полон під Москвою. Проте, наче глум над козаками, замість подяки польський уряд наказав зменшити реєстрове військо до 3.000 чоловік. Однак це не пошкодило війську, бо збільшилося число козаків на Запоріжжі. Так за перші 20 років XVII ст. запорозькі козаки й гетьман Петро Сагайдачний вкрили своє ім'я небувалою славою.

Сагайдачний не мав нікого рівного собі. Відомий знавець Запоріжжя академік Д. І. Яворницький писав, що слава його походив "перевершусь будь які описи".

Сагайдачний поєднував здібності військового вождя з талановитістю державного діяча. Він перший з гетьманів зрозумів значення Києва для України і переніс свою резиденцію до Києва. В Києві тоді відбувалися важливі події. В Києво-Печерському монастирі архимандрит Єлесеє Плетенецький зібрав біля себе гурт видатних вчених як Памва Беринда, Захарій Копистенський, Лаврентій Зизаній, Іов Борецький та інші.

М. Грушевський характеризував діяльність Єлесея Плетенецького так: "він відкрив нову добу в життю сеї твердині українського аскетизму й зробив з Печерського монастиря першорядну культурну силу"¹). Значення Києво-Печерського монастиря ще збільшилося, коли Плетенецький в 1615 році купив друкарню в Снятині і перевіз її до Києва. За 15 років Києво-Печерська друкарня випустила книжок більше, ніж всі інші друкарні²).

До цього гуртка приєднався і Сагайдачний. У 1615 році в Києві засновано Братство, до нього вписався гетьман Сагайдачний з військом Запорозьким, за ним вписалося багато різного народу: духовенства, міщан, шляхти, козаків. Гетьман прийняв Братство під свою протекцію. Коли Гальшка Гулевичівна, по чоловіку Лоська, дала значну суму на фундацію Братської школи на Подолі, біля Богоявленського монастиря, гетьман Сагайдачний став одним з протекторів її. Ця школа розгорталася й стала Києво-Могилянською Колегією, а пізніш Академією³).

Не всі розуміли діяльність гетьмана Сагайдачного, зокрема щодо Польщі. Він намагався шляхом дипломатичних переговорів досягти полегшення гострих питань: обмеження числа реєстрових козаків, заборони запорожцям впливати до Чорного моря. Тим часом на Запоріжжі зібралася чимала група противників Сагайдачного, яка обрала на гетьмана Яцька Нерадича-Бородавку, представника радикальної групи козаків, які прагнули війни проти Польщі. Під його проводом запорожці негайно почали готуватися до війни з Польщею.

Важливе те, що втрата гетьманства не зменшила авторитету Сагайдачного. Як полковник, він залишився повним господарем Київщини, духовим провідником київської еліти, до якої горнулися культурні діячі з цілої України. Той науковий осередок, яким був останні десятиліття XVI століття Львів з його Братською школою, поволі переходив до Києва, і київська Братська школа притягала вчених зі Львова. Першим перейшов ректор Іов Борецький (1615-1618), одним з пізніших був Касіян Сакович (1620-1624).

В релігійній боротьбі, яку викликала Берестейська унія, київська інтелігенція і з нею гетьман Петро Сагайдачний, залишаючись православними, стали ревними оборонцями своєї предківської віри і Православної Церкви. В той час становище Православної Церкви було тяжке. Гedeон Балабан — єпископ Львівський й Михайл Копистинський — єпископ Перемиський, які не приєдналися до унії, померли. На всю православну Україну залишився Єремій Тисаровський, єпископ Львівський. Православна Церква опинилася в тяжкому стані, не було кому висвячувати священників, діти залишалися нехрещеними, молодь одружувалася без вінчання, старі вмирили без сповіді. Правда час від часу приїздив хтось із грецьких єпископів, так на початку XVII ст. в Києво-Печерській Лаврі жив митрополит Неофіт, посол Антіохійського патріярха, який приходив на допомогу в разі потреби.

Але така випадкова допомога не змінювала загального становища: на випадок смерті владики Єремії Тисаровського не залишилося б в Україні жодного православного єпископа й польський король міг би оголосити Православну Церкву не існуючою, бо вона не мала жодного єпископа. Ця небезпека з одного боку й ексцеси з обох сторін примушували шукати якогось виходу. Київська еліта разом з проводом козацтва приходили до висновку про конечне утворення православної ієрархії. Активну діяльність виявив і Петро Сагайдачний⁴).

Справу розпочали на початку XVII століття, але вели її таємно, щоб не викликати підозри польського уряду. Треба гадати, що перші кроки було зроблено в 1619 році, коли патріярх Єрусалимський Феофан по дорозі до Москви, куди їхав за жертвами, був затриманий у м. Тулі, де перебувало польське військо. Серед цього війська були й запорозькі козаки. Міг бути й Петро Сагайдачний і там розпочати переговори з патріярхом про висвяту ієрархію. Дуже важливе, що грамота Царгородського патріярха Феофанові, яка давала право "справувати всі архиєрейські справи в підчинених Царгородському патріярхові єпархіях", датована 1 квітня 1619 р., цебто тоді, коли патріярх перебував у Тулі.

Козаки знали, коли він виїхав з Москви на Україну, зустріли його в пограничному місті Путивлі й охороняли його на всьому шляху до Києва.

Після таємної наради, духовенство та миряни обрали кандидатів на митрополита та єпископів. Очевидно, хіротонія відбулася таємно в Богоявленському соборі на Подолі при закритих вікнах та дверях.

Так були висвячені на митрополита Іов Борецький, ігумен Михайлівського монастиря, та п'ять єпископів: Мелетій Смотрицький, архиєпископ Полоцький, Ісайя Копинський, єпископ Перемиський і Самбірський, Єзекиїл-Йосиф князь Курцевич, єпископ Володимирський і Берестейський, Ісаак Борискович, єпископ Луцький і Острозький та Паїсій Іполитович, єпископ Холмський і Белзький. Хіротонії довершили патріярх Феофан, митрополит Неофіт та єпископ Страгонський Авраамій й відбулися вони не пізніш кінця вересня 1620 року⁵).

В урочистому соборі 1620 року в Києві брали участь крім патріярха Феофана, митрополита Неофіта та єпископа Авраамія, всі нововисвячені — митрополит Іов та єпископи. Затриманий у Києві воєнними подіями між Туреччиною і Польщею, в січні 1621 року патріярх виїхав до Молдавії через Білу Церкву й Бушу. Його охороняли 3.000 запорозьких козаків на чолі з Петром Сагайдачним, а супроводжували новопоставлені єпископи й маса народу. Проте новопоставлена православна ієрархія викликала протест з боку католицької шляхти й духовенства, під тиском яких король Сигизмунд не наважився визнати її легальною.

Відновлення православної ієрархії відбулося на тлі значних політичних подій. Року 1620 турець-

ка армія під проводом Іскандер-паші рушила на Молдавію, щоб далі йти на Польщу. Проти турків виступила польська армія, підсилена запорожцями під проводом гетьмана Нерадича-Бородавки. Недалеко від Яс, під Цецорою, турки розбили польську армію, гетьман Жолкевський був забитий, польний гетьман Конецпольський взятий у полон. В цій битві забито батька Богдана Хмельницького, а самого Богдана взято в полон. Туреччина збирала сили для нового походу на Польщу, з метою остаточно знищити її. Король звернувся до козаків з проханням допомогти. Петро Сагайдачний, якого уповноважили козаки вести переговори з Польщею, поставив умови цієї допомоги — визнання легальною нову ієрархію. Король дав обіцянку в непевних ви- словах.

Понад 40 тисяч козаків виступили на підтримку польської армії. Вони "скинули" гетьмана Нерадича-Бородавку і стратили його, а на гетьмана знову обрали Петра Сагайдачного. Під Хотиним козаки під його проводом врятували Польщу і розбили турків, але Сагайдачний дістав тяжку рану і 10 квітня 1622 року упокоївся. Польський уряд не виконав своєї умови й не легалізував української православної ієрархії.

З небувалою пишнотою ховали у Києві гетьмана Петра Конашевича Сагайдачного. Весь Київ зібрався на похорон його. Студенти Братської школи читали вірші складені ректором школи Касіаном Саковичем⁶).

Тепер, коли минуло 350 років з дня упокоєння гетьмана Петра Сагайдачного, можна сказати, що вся наступна історія України була можлива завдяки тому, що зробив він. Як військовий діяч він повів козацтво шляхом слави: морські походи перших років ХХVII ст., походи на Москву, де він врятував королевича Володислава від полону, і нарешті — битва під Хотиним, де він повернув козацтву славу, втрачену за гетьманування Бородавки. Але не це було головним у його діяльності: він повернув Києву його колишнє становище політичного, церковного та культурного осередку. Він сприяв поновленню православної ієрархії, а тим самим врятував Православну Церкву від загрози її ліквідації. Головне ж, він поновив державне значення "козацькому народові". Народ "хлопів", що мав "хлопську" мову та "хлопську" віру, він підніс на його колишнє значення державного народу. Запорозький гетьман — він вийшов із Запоріжжя, і втративши гетьманську булаву на Запоріжжі, що захиталася в слабих руках Бородавки, створив іншу державну булаву — в Києві, і "запорозький полковник" став вище запорозького гетьмана, і це зрозуміли всі. Він на свою відповідальність сприяє поновленню православної ієрархії, з ним домовляється польський король про умови допомоги. Не винний був Сагайдачний в тому, що король зрадив своє королівське слово й інтереси Польщі. Без Сагайдачного, не зважаючи на зраду Сигизмунда, не поновилося б Православна Церква митрополита Петра Могили. Без Сагайдачного не було б закладено основ Гетьманської Держави в 1648 році, і Богдан Хмельницький не залишився

одним з "ватажків повстання" тільки тому, що за 25 років перед тим перший ієрарх поновленої Православної Церкви, митрополит Іов Борецький з іншими єпископами у посланні до козаків вітали їх: "Це ж бо те племя славного народу руського... що воювало грецьке царство Чорним морем і сухоходом. Це вони за Володимира... воювали Грецію... Це ж предки їх разом з Володимиром хрестилися, віру християнську від Константинопольської Церкви приймали"... Цими самими словами духовенство в 1648 р. вітало переможця Богдана Хмельницького на Різдво Христове. Ці слова мають величезне значення: вони встановлюють спадкоємність Київської держави ХVII ст. від великокняжих часів. Це та кардинальна ідея, яка стверджує спадкоємність українського народу, тотожність його з тими предками, що "за Володимира хрестилися". Ця ідея, яку сприйняло населення України ХVII століття, але була втрачена деякими істориками ХІХ століття, стала лейтмотивом "козацьких" літописів, від "Самовидця" до С. Величка, і через увесь ХVIII вік — до "Історії Русів".

В добу Петра Сагайдачного також ясно виявлена ідея соборності, єдності України. Виявлена не в теорії, а в самому житті: і Сагайдачний, і Єлесеї Плетенецький, і Іов Борецький та інші діячі культури й науки-походили з Галичини. З ідеєю спадкоємності шириться ідея єдності України, могутньої культурної держави з столицею її — Києвом.

Після смерті Сагайдачного настали чорні часи, але дні величі не забувалися. Історик козащини І. Каманин писав, що "тільки Сагайдачний поклав міцні підвалини для дальшого існування козащини", а М. Грушевський вважав Сагайдачного видатним політиком, що "свідомо йшов до своєї мети: виборення своєму народові відповідного місця в польській державі, і перевів діло (поновлення української православної ієрархії), яке вкрило його безсмертною славою в очах українського суспільства"⁷).

Минуло 350 років з дня його смерті, але пам'ять про нього жива. Останній час в українській пресі висунуто пропозицію оголосити 1972 рік — роком Петра Сагайдачного.

¹) М. Грушевський: Історія України-Руси, т. VII, стор. 367-377; Д. Дорошенко: Нарис історії України, Варшава, 1932, друге видання, Мюнхен, 1966, т. II, стор. 203-205; І. Холмський: Історія України, Мюнхен, 1949, стор. 200-205.

²) Д. Дорошенко, там же, стор. 206; І. Власовський: Нарис історії Української Православної Церкви, Нью-Йорк — Бавнд Брук, 1956, т. II, стор. 187-8.

³) М. Грушевський, там же, т. VII, стор. 404-411; І. Власовський, там же, стор. 188-192.

⁴) І. Власовський, там же, т. II, стор. 6-28.

⁵) Д. Дорошенко, там же, стор. 205-208; І. Власовський, там же, стор. 33-40.

⁶) І. Власовський, там же, т. I, табл. 48, 49.

⁷) Д. Дорошенко, там же, стор. 212.

НЕСПОДІВАНА Й БОЛЮЧА ВТРАТА

Несподівана й сумна була ця вістка — 13-го листопада 1972 року у Філадельфії помер наш відомий письменник Василь Гайдарівський (Гайворонський).

Народився він 1908 року в Константинівці, на Донеччині, в Україні. Отже, прожив 64 роки, не так і багато, але пережив за цей час чимало тяжкого.

Ідучи покрученими стежками життя, працював як робітник — на гуті, різних фабриках, у копальнях і гончарні, навіть рибалкою на Каспійському морі.

Вищу освіту він добув, скінчивши літературний відділ Мистецько-Технічного Інституту в Москві.

Перші свої твори В. Гайдарівський почав друкувати в періодичних виданнях Донбасу — в журналі "Забой", "Літературний Донбас" і в газеті "Молодий Шахтар", а також у харківському журналі "Гарт". Був членом літературних об'єднань "Забой" і ВУСПП.

У 1933 році був заарештований, однак йому пощастило втекти із заслання, і він переховувався на Кавказі.

Під час другої світової війни і на еміграції його твори друкувались у різних українських часописах і журналах, також у "Молодій Україні".

В Україні окремими виданнями вийшли його повісті: "Розминовка" (1932), "Пугачівська рудня" (1933). На еміграції видрукувані такі твори: "Ще одно кохання" (1946), "Заячий пастух" (1962), "Світ такий гарний" (1962) та збірка оповідань "Мерехтливі зорі".

В. Гайдарівський був співосновником Об'єднання Українських Письменників в еміграції "Слово" і провідним членом його правління та головою комісії збереження спадщини померлих письменників.

Спостережливий і вдумливий письменник роз-

Василь Гайдарівський

кривав перед читачами сторінки нашого народу, його боротьбу за своє буття і його невмірущість. Із зрозумінням підходив до подій і вчинків своїх героїв. Розповідь його про них щира й безпосередня і може тому й зворушує. Уважний він був і до українського слова.

Віriamo, що незабаром хтось напише про сл. п. В. Гайдарівського і його творчість докладніше, бо він, справді, заслуговує на те.

Андрій НІМЕНКО

• • •

Посадила мати в березі калину,
Загадала мати на свою дитину:
"Ой рости, калино, все вгору та вгору,
Будь здорова, доню, і не знай ти горя.
І не знай ти горя ані половини,
Вироста́й червона, як ота калина.
Виростеш на втіху, юнка чарівлива,
Будеш і багата, будеш і вродлива".

Посадила мати в березі калину,
Загадала мати на свою дитину:
"Ой рости, калино, все вгору та вгору,
Набирайся сили і не знай ти горя.
Ой рости, мій сину, як ота калина,

Щоб не знав ти горя ані половини,
Та літай, мій сину, з дужими орлами —
Щедре небо зверху — а не під
ногами..."

Загадала мати на доньку й на сина,
Пишно розвивалась в березі калина.
На доньку й на сина мати загадала,
Та про їхнє щастя доля не подбала.
Налетіли птахи із дального краю,
Подзьобали зерня — ні сліду немає...

Прихилила мати два куці калини —
Ой не стало в неї ні доньки, ні сина.

Із збірки "Мідні карби"

ЛИСТИ З ПОДІЛЛЯ

...Оце хочу розповісти про нашого вельмишановного маестро В. Розвадовського, Вашого колишнього вчителя в Кам'янець-Подільській Художньопромисловій Школі, в якій Ви вчилися в юнацьких роках. Недавно дістав я правдиві відомості про нашого славного мистця, про якого досі нічого не знав. Отже, виявилось, що по тому, як він організував у Кам'янці Художню Школу з виразними народними українськими ознаками його став переслідувати царський уряд. Ми досі вважали, що його вислали до Ташкенту; а тепер виявилось, що він сам туди виїхав з примусу. Нещодавно розшукали його родину й першу дружину та старшу дочку кам'янчанку — їй уже 66 років. Живе ще й перша дружина Розвадовського; з її листів краєзнавці довідались, що жандармерія царська настирливо переслідувала художника в Кам'янці, і навіть подільський губернатор не міг запобігти лихові. Він лише приватно повідомив мистця, щоби негайно виїхав за кордон. І от, зимою в лютий мороз родина Розвадовського з немовлям на руках таємно перейшла Збруч та подалась до Коломиї, до батьків дружини.

Потім, через декілька років, родина Розвадовських повернулась на батьківщину. Роботи художникові не давали. І тоді, щоб не потрапити до Сибіру, Розвадовський подався викладати мистецтво в Ташкент. Що й казати, чужа була то сторона: навколо урядовці-піяки, що їх туди повисилали за різні урядові провини, а місцевої узбецької мови він не знав. Люди спочатку сторонилися вчителя-християнина. Проживши в глухій чужині довгий час, мистець відчув якийсь злам, що стався в душі його. В часі перебування й праці в Україні художник створив 14 великих картин і матір'ю його двох дочок. Хто з них? До того сталося ще й непоправне родинне нещастя: він розійшовся з дружиною, тією чарівною жінкою, що все життя була натурщицею для його картин і матір'ю його двох дочок. Хто з них винен — справа їхня. Друга родина художника не була така вдала. Узбеки вельми шанували мистця, вважали героєм праці Узбекистану.

У Кам'янці-Подільському залишилися деякі картини Розвадовського, а серед них у міському театрі чудовий образ "Жинва". На жаль, у 1944 році під час окупації міста ту картину викрав якийсь німець-окупант. І ось тепер краєзнавці почали ретельно збирати відомості про Розвадовського. Один маляр взявся написати копію "Жинв". Довго і тяжко він працював над нею і нарешті, глянувши на ту роботу знавці-мистці, суворий і вимогливий маляр Кукуруза та інші. Подивились і оцінили копію, як відмінну. Картину цю подарували Художній Дитячій Студії.

Ну, а зараз мушу ще трохи повернутись до розповіді про долю В. Розвадовського. По відході від Кам'янецької Художньої Школи Розвадовського, російське міністерство землеробства з

метою русифікувати школу прислало художника Гагенмайстера, з походження фіна. А ця людина була з великою душею. Як побачив він наше буття, нашу творчу працю, то зразу ж пішов учитися до народу. Став видатним мистецтвознавцем Поділля і його співцем. Багато він зробив для добра Поділля, багато школа написала й видала. А самого Гагенмайстера студенти прозвали "гличиком" за його велику любов до кераміки. Чудовий він був у всіх відношеннях тої "Гличик". Проте, і в його родинному житті стала драма. Всупереч усім догмам, формальностям і звичаям полюбив він красуню українку, викладачку килимарства й орнаменту. Чудова була б пара, але "Гличик" мав дружину, яка й не жила, й не вмирала. Жінку свою він шанував, як друга, але не міг перебороти невиліковні на ті часи її сухоти. А тут з'явилась перед ним нова особа така гарна й приваблива, як був сам "Гличик". Незабаром померла його дружина й "Гличик"-Гагенмайстер одружився... з іншою. Саме в цей час зліквідували художню школу й Гагенмайстера забрали в Київську Мистецьку школу, а Варвара Корецька з нешлюбною дитиною від нього виїхала в тихе подільське містечко.

Чотири роки тому об'явилась у Кам'янці дочка Гагенмайстера Ольга. Вона розповіла все про батька й матір. Згадала, яку велику пошану виговала матір в ній до батька, як учила любити мистецтво рідного народу. Лише війна перешкодила їй самій стати художницею й як тяжко переживала матір смерть батька. Виросла Ольга Гагенмайстер чудовою людиною, сама інженер-керамік, діяльна, як батько, стійка і вперта, як матір. І вирішили вони разом з дочкою зібрати все видане художньою школою, тобто її батьком, розшукати документи. Вона домоглась доступу до спеціального фонду в центральному архіві. Їй в тому багато допомагали. Однак, зібрано багато ще не все. У листопаді ц.р. буде виставка у Львові. Можливо мені пощастить також відвідати ту виставку, тоді напишу щось і про неї. Ось стільки про нашу "альма матер" та її директорів...
О. М.

**

...Незабаром полечу на гору Кармалюка біля Кам'янця. Не поїду, а кажу, "полечу", бо помчу за собою на крилах історії тих випадкових людей, яких змушу полюбити того народнього месника й той нещасний люд, що його в тяжкі часи боротьби Устим Кармалюк очолив. От є в нас чоловік за фахом агроном, а за покликом серця подолянин. Це він перший порушив питання про проголошення Кармалюкової гори заповідником. Чи пам'ятаєте, я згадував, що подоляни писали у свій час історичну сторінку в листі до вищих інстанцій про формальне затвердження

назви гори Кармалюковою? Нині той самий чоловік порушив питання і про створення на тій знаменній горі хоч би невеличкого меморіалу. Уже зроблено й ескиз монумента. Запроектовано так: одна кам'яна брила-п'єдесталь має нагадувати верх смолоскипа; друга брила на ній мала б бути схожою на полум'я. З одного боку брилу відшліфують і на ній вирізьблять силует Устима Кармалюка з таким написом: "Перехожий уклонись цій горі! Тут знаходив притулок Устим Кармалюк та його побратими". Щож ще більше сказати? Мусить бути великий лаконізм. Сподіваємось, що цей проєкт буде урядово затверджений. Взявся до цієї справи районний відділ культури й районне товариство охорони пам'яток історії. Якщо затвердять проєкт, то постараюсь дістати й прислати Вам зразок рисунка, або фото того меморіалу... Ще маємо неабияку радість, що наш земляк художник Кукуруза скоро повернеться на рідне Поділля. Я вже Вам писав, що це видатний наш графік, родом з Великого Жванчика. Довгий час перебував він у Казахстані, куди занеся його доля. Тамтешній люд казахи прийняли його привітно, як рідного, і він віддав там всю снагу свою для того доброго, що звуть мистецтвом. Згадати хоч би те, що замалював він усі місця Казахстану, зв'язані з ім'ям Тараса Шевченка ("Акіна Терезі", як називали його казахстанці). Через кожен рік-два приїжджав Кукуруза до Кам'янця. А цього року сказав, що приїхав востаннє, бо, мовляв, тяжко їздити в 70 років. Але, на щастя, є в нас такий чоловік, що й "з очерета чорта зробить". Це директор Дитячої Художньої Школи. Колись був відповідальним робітником — першим секретарем райкому, але, коли захворів, після операції пішов на легшу. Як думав, роботу — став директором Дитячої Художньої Школи. Отож, як почав, як закрутив, то пішло ніби млинок. Школа процвітає, випускники успішно попадають у спеціальні навчальні заклади; а сам він до того збирає музей школи. Тепер він оббиває пороги у владу імущих, щоб присвоїти школі ім'я художника Розвадовського. Саме цей чоловік за день до виїзду мистця Кукурузи так розагітував, кого треба, що Кукуруза через годину вже послав жінці телеграму, аби готувалась до переїзду в Кам'янець. Не людина, а скарб для нашого міста. Радіє серце при таких людях. Бувайте здорові! Ваш О. М.

**

...Настає осінь, чудова пора забав і весіль. Був і я свідком одного весілля у знайомих інженера й бухгалтерки. Стиха спостерігав, як люди поведуться в таких урочистих випадках. Богу дякувати, весільні звичаї ще держать молодь у полоні тієї моралі, яка перетворює в казку весільний день і благословить кохання. Ось послушайте, як це відбувалося в селі Циковій, що притулилося до гір Медоборів. У суботу збрала молода дружок і дружбів і пішла з ними по селу барвінок збирати. Зібрав і молодий світилок та дружбів і пішов також. Як назбирали квітів, то молода

з цілим гуртом з'явилась у хаті молодого, сказати про барвінок. Потім разом пішли до хати молодої, й старша дружка стала вінок вити. Свята старовина! Як гарно пісні дзвеніли! Звила дружка вінок і продала батькові молодої за три кіло цукерок. Розпочались танці, музики, веселощі. А другого ранку зібралось весілля у молодого, і всі поїхали по молоду. Спинились авта, бо вулицю перегородили парубки, хлопці, як дуби. Старший дружба молодому хліб простягає, а в ньому монета втиснена. — "Як зубами витягнеш, то й дівчину нашу візьмеш". — Тягне молодий аж пріє, а гурт хлопців навколо регоче, і музики грають старі предковічні мелодії. Нарешті витяг. Тут схопили його дружби і нумо підкидати: — "Як викупиш у нас сестру, на землю свою пустимо". — Прийшлося молодому дати хлопцям могорич. Лише після цього вийшла молода, як зоря ясна. Ну, що з того, що на них, весільний одяг модний, що з того, що автом їхали? А кланялись низько людям молоді, до землі самої, а співали дружки із світилками тієї ж пісні прадавньої, яка лунала над рідними просторами тисячі літ тому. — "Зійди, Зірко, з неба, бо тебе нам треба; завтра в нас неділя, просимо на весілля". — Як сказав один наш місцевий патріот: "Земле моя рідна! Лише завдяки твоїй вічній красі й щедрості ми народились такими, як є. І нехай по високих твоїх горбах гуркотять машини, ростуть міста, нехай оті дружби й дружки зі світилками управляють цим складним рухом, все одно приходить пора, що стають вони лише дітьми твоїми й з піснями віковими вклоняються Тобі, Земле Рідна Матінко, Твоїй вічній красі"... І це буває в найрішучіші хвилини життя людського... Забув ще при цьому зазначити, що молода поверх модної найелегантнішої сукні накинула на плечі українську хустину, а під дорогу фату одягла той вінок з хрещатого барвінку, що вся молодь села збирала для неї. Правду сказав наш Тарас, що "наша пісня, наша слава не вмере, не загине..." Ось вона наша душа народня, наша вічна краса.

Бувайте здорові! Ваш О. М.

АФОРИЗМИ Г. СКОВОРОДИ

Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестав вчитися, хоча б зовні він і здавався бездіяльним.

**

Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись — значить, не жити, а бути мертвим, адже турбота — рух душі, а життя — се рух.

**

Надмір породжує пересит, пересит — нудьгу, а нудьга — душевну тугу, а хто хворіє на се, того не назвеш здоровим.

**

З усіх утрат втрата часу найтяжча.

В. БЕРЕСТОВ

ГАЛЛО, ПАРНАСЕ!

— Галло! Парнасе! Парнасе! Як мене чути? Приймання.

— Чути вас добре. Які розпорядження щодо евакуації? Приймання.

— Графік не змінився. За три години всі збираємося на космодромі. Чи зрозуміли?

— Зрозумів добре. Доповідаю про становище. Колекції не влазять! Дванадцять відсіків заповнені вкрай. Прометей пропонує частину устаткування роздати ахейцям і замість нього взяти колекції. Як по-твоєму, шефе? Приймання.

— Парнасе! Парнасе! Дозволяю взяти тринадцятий відсік на колекції. Устаткування висадити в повітря! Щоб і сліду не лишилося! Доручити цю справу Прометееві. Чи зрозуміли? Приймання.

— Зрозумів дуже добре. Устаткування висадимо. Меркурій просить дозволу подарувати свій велосипед Гераклові.

— Повторюю. Жодного сліду нашого перебування на цій планеті не лишиться. Меркурій — йолоп. Невже він не розуміє, що велосипед потрібний Гераклові з політичною метою?

— Юпітере, ти сердишся, отже, ти не маєш рації.

— А це що за витівки? Приймання.

— Шефе, я Мельпомена. Скажи Аполоні, хай подасть гелікоптера на півгодини. Забула сфотографувати театр в Епідаврї.

— Шефе! шефе! Чепе! Гіменей схопили. Знову потягли на весілля!

— Це ти, Марсе? Пальни з ракетниці. Хай розбіжаться. Мельпомено, ніяких гелікоптерів! Треба було раніше думати. Аполоне! куди дивився? Дев'ять лаборанток — і ніякісінького порядку!

— Шефе, це знову Марс. У мене тільки червоні ракети. Вони їх сприймуть, як заклик до війни.

— Пора б уже знати, що причини війн — соціальні. До чого тут колір? Дій!

— Таточку, яку статую ми беремо! Пригадуєш, я позувала одному скульпторові? І уяви собі — в храмі нікого не було.

— Зараз же повернути статую в храм! Вона шедевр людини, і належить людям!

— Таточку, звідки така шаноба до храмів? Ти ж атеїст!

— Краще б вони замість богині кохання вигадали богиню пошани. Парнасе! Парнасе! Де Гіменей? Де Прометей?

— Гіменей уже на космодромі. Прометей у мене, одержує вибухівку. Щоб не лякати місцеве населення, пропоную зайве устаткування вкинути у кратер Везувія і висадити там. Приймуть за звичайне виверження.

— Це ти, Вулкане? Придумане незле. Дій!

— Шефе, це Аполон. Може, все таки лишимо

якусь абищицю? На згадку? Хай знають, що ми тут були.

— Вони обернуть наші прилади на ідолів, на фетишів, мазатимуть телевізори й гелікоптери бичачою кров'ю і обоготворять їх. Все висадить!

— Може закопати таблиці? Клію вже приготувала. Вони відкопають їх, коли вдадуться до археології, і прочитають, коли створять кібернетику і дорівняються нам.

— Розумію тебе, Аполоне. Попереднє розпорядження остається в силі. У них дивовижна властивість пояснювати ікс ігреком. Де певність, що вони не намагатимуться приписати свої досягнення нам? А проте все, що вони створили і створять, було і буде ділом їхніх власних рук. І нічого приплітати сюди надприродні сили. Наприклад, нас. Висадити все!

— Доповідає Нептун. Океанографічний відділ закінчив роботу. Батіскаф затопили. Вирушаємо на космодром.

— Доповідає Плутон. Геологи взяли останні керни. Свердлові установки знищені. Хвилин за п'ятнадцять-двадцять подамосся на космодром.

— Чому затримка?

— Цербер погнався за куріпкою. От погань!

— Хлопці, чекайте, не змотуйте рацію. Я Аполон. Шефе, скажи хлопцям щонебудь красиве.

— Красиве? Слухайте всі! Попрацювали добре. Добре, кажу, попрацювали. Від імені керівників експедиції дякую і вітаю кожного члена колективу...

— Увага! Надзвичайне повідомлення. Прометей затримали на космодромі. Поривався зірвати ракету.

— Він з глузду зсунувся! Ескулапе! Негайно оглянути божевільного!

— Я Ескулап. Енцефалограма добра. Відхилення від норми незначні. Він здоровий.

— Дайте його сюди! Прометею, я тебе слухаю. Приймання.

— Шефе! Я хотів, щоб ми залишилися на Землі й допомогли людям. Щоб вони були щасливі.

— Хлопчисько! Вони ще не доросли. Вони дійдуть до того самі. Я вірю в них. А ось ти, як видно, не віриш.

— Шефе, я остаюся на Землі. Я віддам людям свої знання, свій вогонь.

— До твого відома, вони просили у нас все, що хочеш, тільки не знання.

— А ти їм пропонував знання?

— Ми прилетіли вивчати, а не навчати. Годі. марш у ракету! Дорогою договоримо.

— Я остаюся з людьми.

— Вони тебе уб'ють, а звинуватять у всьому нас.

— Я остаюся!

— Не впізнаю тебе, мій хлопчику! — Ти забув

НАЙБІЛЬША ІМПРЕЗА КАРНАВАЛУ РАВТ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ І РАДІО 1973

Почесна гостя Равту Н. ГАЛИНА ДУДИК — Міс Аргентина

10-го лютого 1973
Початок у 8-ій год. веч.

У "Кенедієн Рум"
Роял Йорк Готель, Торонто

ВИГРАШІ ДЛЯ УЧАСНИКІВ РАВТУ:

2 квитки Ер Кенада до Європи; картини мистців Мирона Левицького, Івана Бельського і Марії Стиранки.

ВСІ КВИТКИ НОМЕРОВАНІ

Квитки вже можна набувати в українських книгарнях "Арка", "Арка Захід", "Плай" і "Бібльос", або в Управі Спільки Українських Журналістів Канади, надсилаючи чек на відповідну суму (140 Bathurst Street, Toronto 133, Ont.).

ВСТУП \$10.00

ДЛЯ МОЛОДІ І СТУДЕНТІВ \$5.00

Це оголошення спонзороване **ENAR Real Estate Ltd., 2198-A Bloor St. W., Toronto**

рідну планету і мало не позбавив нас можливо-
сти вернутися додому. Чим вони тебе опоїли? Що
тобі поробили? Приймання.

— А тобі що поробили? Чому ти приховав од
них, що ми не безсмертні? Чому дозволив покля-
нутися нам, як богам?

— Тільки з огляду на безпеку членів експе-
диції. Повторюю: гайда в ракету! Зараз не час
на такі обговорення.

— Я людина, і мій обов'язок — лишитися з
людьми!

— Що ти сказав? Лю-ди-на... Ти — зрадник!
Гей там, хтонебудь, зв'яжіть його й вштовхніть
у ракету! Притягнемо до суду.

— Я Феміда. Даю довідку. Якщо він людина,
то наші закони на нього не поширюються. Ми не
маємо права забирати його з собою.

— Закон є закон. Що ж, розв'яжіть його, хай
хоч він проведе нас.

— Я Феміда. Даю довідку. На планетах з
низькими цивілізаціями присутність місцевих жи-
телів при старті космічного корабля заборонена,
бо невідомо, як вони цю подію сприймуть, зро-
зуміють і перекажуть нащадкам.

— Ясно, Фемідо. Відішлить його кудинебудь.
Скажімо, на Кавказ.

— Я Марс. Можна йому дати револьвера?

— Я Феміда. Передавати техніку істотам
низьких цивілізацій заборонено, бо невідомо в
чийх руках вона зрештою опиниться і до чого її
застосують.

— Шефе, але ж він один з нас?!

— Гай-гай, він уже один з них. Прощай,
Прометею! Сподіваюся, що...

— Увага! Я Меркурій. Згідно з графіком по-
чинаю ліквідацію засобів зв'язку. Всі радіостанції
Землі припиняють роботу.

— Я шеф. Поправка. Тимчасово припиняють.
Грім і блискавка! Вони вже породили Прометея!

З російської — Оксана Солозей

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

Заходами ініціативного комітету оснований в
Торонто товариство Український Музичний Фе-
стиваль. У 1970 році одержано дозвіл (чартер)
на ведення щорічних музичних конкурсів.

Перший такий конкурс, Український Музичний
Фестиваль 1971, відбувся в грудні 1971 року в
Торонто. Участь у сольових і збірних класах
взяло біля 500 осіб.

Другий Український Музичний Фестиваль
1973 відбудеться теж в Торонто 27 і 28 січня
1973 року.

Програма його ділиться на дві частини; ама-
торську, в якій може брати участь молодь і діти,
і концертну — для мистців, віртуозів чи концерт-
них груп.

Щоб уможливити підготовку до програми,
УМФ видав досі три зошити творів українських
композиторів для фортепіано, які можна дістати в
українських книгарнях в Торонто, або на замов-
лення на адресу УМФ: 209 Riverside Dr.,
Toronto 3, Ont. Tel.: 762-9158.

Фотокопії нот для всіх клас, оголошених у
програмі, можна дістати на замовлення теж на
адресу УМФ.

Звертаємо увагу батьків і студіюючої молоді
на те, що кожнорічна участь у музичних фести-
валях спонукує молодь розучувати зразки україн-
ської музики. Це особливо важливе для молоді,
яка вчиться у чужих учителів музики, чи пере-
буває далеко від зорганізованого українського
життя.

Другий Український Музичний Фестиваль 1973
передбачає стипендії і нагороди за найкращі
осяги.

Оціночна комісія складається з найвизначніших
осіб в сучасному українському музичному житті
— це піаністка Любка Колесса, д-р Василь Ви-
твицький — Детройт, скрипаль Марко Лепкий —
Детройт.

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРНИХ РОСЛИН

ГАВРИЛА ГОРДІЄНКА

нещодавно вийшла з друку.

Це праця про походження, поширення, вла-
стивості та господарче значення рослин.

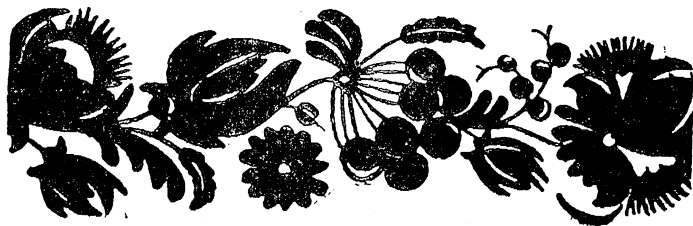
Книга написана живою, ясною мовою і читачі
знайдуть у ній багато цікавого матеріалу.

Добра, як святочний подарунок на св. Мико-
лая, Різдво, родинні свята й інші okazji.

Видана вона охайно, у твердій оправі. Стор.
387. Ціна 10 дол.

Замовлення слати на адресу:

Gabriel Hordienko
577 Geneva Avenue
Philadelphia, Pa. 19120, USA

УВАГА!

Просимо вельмишановних передплатників і
дописувачів звернути увагу на новий код
M6S 4T2 у нашій адресі на останній сторінці.

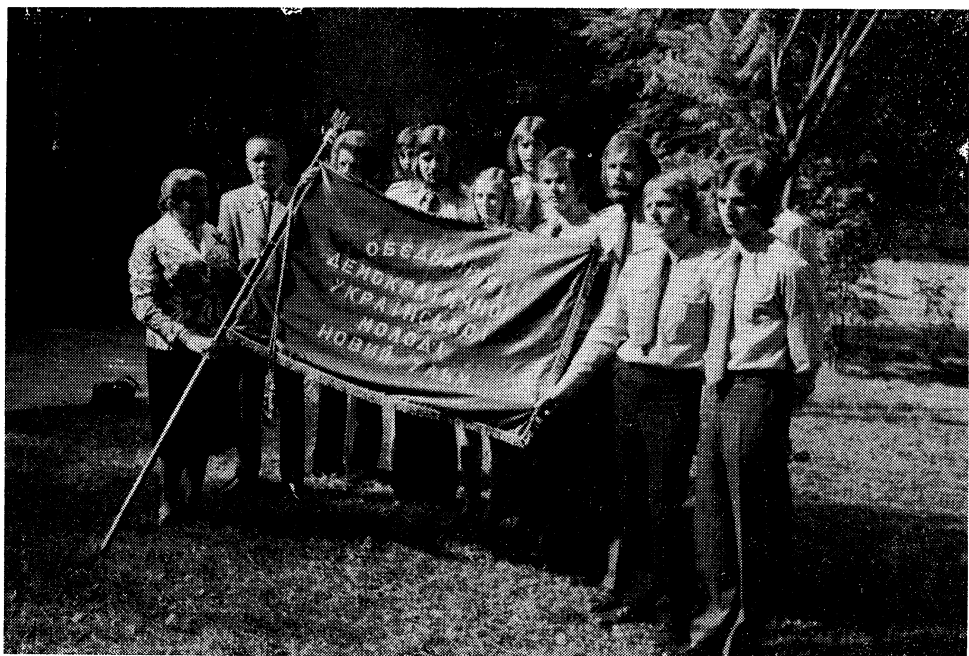
Адміністрація "М. У."

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

ОДУМ У НІМЕЧЧИНІ

Посвячення прапора філії ОДУМ-у в Новому Ульмі.

Прапор новоульмівської філії ОДУМ-у

Зліва направо: п. Ляшук, п. Лантук, куми прапора. Б. Шилинський, І. Грибовський, М. Савчак, Г. і В. Придатченко, Ю. Надольський, В. Жученко, О. Ляшук, В. Пилипенко, А. Ляшук — одумівці.

ДОБРИЙ ПОЧАТОК

Болгарська приказка каже: "Хвала — найніжніша від усіх канчуків". І ми хочемо похвалити нашу молодь у Новому Ульмі (Західня Німеччина) за її працю над собою, для добра нас усіх, хоч її до того ніхто не приневолює.

На початку березня ц.р. наша молодь вирішила організуватися при парафії Воздвиження Чесного Хреста УАПЦ. Виявилось, що православної молоді в Новому Ульмі небагато. Проте вона відчувала силу й енергію працювати, але конкурувати з уже існуючими у Новому Ульмі філіями Пласту та СУМ-у, не збиралася.

Таки є щасливий збіг обставин. У перших числах травня 1972 р. до Нового Ульму із США завітали туристи д-р Анатолій Лисий з дружиною пані Дарією. Вони обоє активні в ОДУМ-і США. Молодь Нового Ульму запросила подружжя Лисих поінформувати громадянство про українські молодечі організації за океаном. Подружжя не сподівалося зустріти в Новому Ульмі організовану молодь, яка до того має свою прекрасно обладнану домівку. Пані Дарія і д-р А. Лисий інформували про те, що їх просили, а найбільше розповідали про ОДУМ, в якому працюють і який більше знають.

Маючи вже раніше уяву про українські організації молоді й узявши до уваги інформацію подружжя Лисих, молодь Нового Ульму вирішила заснувати в Німеччині ОДУМ. Сказано — зроблено! І вже 31 травня ц.р. відбулися засновуючі збори ініціаторів створення ОДУМ-у в Західній Німеччині. Перша управа ОДУМ-у склалася: Жученко Володимир — голова, Олександр Ляшук — його заступник, Галя Придатченко — тепер секретарка, Перч Петро — організаційний референт, Грабовський Ігор — спортовий референт, Ляшук Андрій — фінансові справи, Богдан Шкляний — тепер на культ.-освітній праці. Відразу ж ця управа постановила випробувати свої сили: вирішила відзначити день народження Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри.

Відкриваючи 4 червня ц.р. свя-

точні збори відзначення дня народження С. Петлюри, голова ОДУМ-у В. Жученко пояснив численно зібраному громадянству, що ОДУМ толерує всі українські самостійницькі організації, а молодечі в першу чергу; ОДУМ і далі буде вшановувати українських визначних діячів нашої культури й політики і прагнути, щоб праця відбувалася у згоді... Він зачитував, як ще в Києві 20 травня 1920 р. С. Петлюра сказав:

"У мене були моменти, коли безсилно опадали руки, коли здавалося, що гасне віра в святую ідею, та ці моменти людської переваги були тоді, коли я не бачив єднання й активності з нашої суспільності, а бачив тільки партійні роздори, які доводили до того, що багато людей не бачило за деревами лісу, за партійними інтересами інтересів державних. В такі хвилини я пригадував собі слова Мазепи: "Нема згоди, всі пропали"...".

Потім В. Жученко попросив Івана Д. Тарасюка прочитати біографію цього великого українського державного мужа. Піднесенню загального настрою сприяли декламації: Люби Капустян, наймолодшої учасниці святкування, Миколи Ляшук, Андрія Ляшук, Анатолія Сергійовича Кемінева (колишнього працівника театру "Розвага"). Вдячні присутні на імпрезі склали на видання ОДУМ-у 63 нм.

Це був добрий початок нашої праці й одумівці постановили організувати іншу доповідь. Цього разу вибір випав на Ігоря Качуровського — поета і прозаїка, автора оповідання "Шлях невідомого", повісті "Залізний куркуль", збірок поезій: "Над світлим джерелом", "В далекій гавані", "Пісня про білий парус" та ін. Зав'язалось листування з письменником. Ігор Качуровський вибрав темою своєї доповіді "Література українського Самвидаву".

На той час голова ОДУМ-у В. Жученко заходами голови ЦК ОДУМ-у д-ра Ю. Криволопа та д-ра А. Лисого виїхав до Канади для кращого ознайомлення з діяльністю та характером ОДУМ-у. А тим часом Едіт Атос, Петро Перч, Богдан Шкляний, Андрій

Ляшук інтенсивно підготовлялися до доповіді І. Качуровського, відомого письменника в усіх країнах поселення українців. Відбулася вона 2 липня 1972 р. Під час цікавої доповіді, яку напружено слухали присутні, твори шести-десятичників рецитували: Б. Шкляний, П. Перч і А. С. Каменів. Правда, запити давали і в дискусії взяли участь лише старші громадяни. Так само, як і на попередній доповіді, громадянство склало добровільні пожертви на потреби ОДУМ-у, а доповідач І. Качуровський зрікся належних йому грошей за подорож на користь розбудови ОДУМ-у.

Взагалі, ОДУМ-ом у Новому Ульмі опікується все громадянство, а члени парафії Воздвиження Чесного Хреста в першу чергу, але не втручаються в його справи. Своєю діяльністю мусить молодь сама керувати, і це вона з посватою виконує. Тим часом повернувся голова ОДУМ-у В. Жученко з Америки і праця в ОДУМ-і набрала іншого характеру: одумівці видрукували заяви, переклали статут ОДУМ-у німецькою мовою (це потрібне для реєстрації ОДУМ-у в урядових чинників), перевели пильну реєстрацію членів, впорядковують свою бібліотеку (переважно українські книжки), видрукували блянки для листування (з дуже гарною емблемою), взялися за виготовлення свого прапора і таки зробили на славу своїй організації. В шитті прапора дуже багато допомогла пані А. Ляшук. Та й заступник голови парафії Воздвиження Чесного Хреста Дмитро Степанович Капустян пильнує, щоб одумівці "заховувалися по-християнському". Отак не надокучаючи, а ніби ненароком, роблять легеньке зауваження, і дивись, молодь старається бути не гіршою від "чемних". Отже, по приїзді з Канади В. Жученка можете собі уявити скільки довелося Галі Придатченко друкувати на машинці, бо й сам він багато працює на ній, а також і Б. Шкляний та П. Перч. Вони розгорнули широке листування з ЦК і Головними Управліннями ОДУМ-у в США й Канаді, з молодими українками й українцями в Німеччині для розвою ОДУМ-у в цій країні.

Настоятель церкви Воздвиження Чесного Хреста митр. прот. Анатолій Дублянський разом з парафіальною радою інтенсивно готувалися до відзначення 1-го жовтня храмового свята, а одумівці — до посвячення свого прапора. Кумами прапора вони запросили старших громадян — пані Анну Ляшук і Андрія Денисозича Лантуха (так само активного й жертвенного для парафії і молоді).

Урочисту службу божу відправляли протопресвітер Палладій Дубицький (Мюнхен), митр. прот. Демид Бурко (Цуффенгаузон), настоятель А. Дублянський. Одумівці у храмі вишикувались зі своїм прапором. Тут же представники від Пласту Л. Гільтайчук, Р. Кулич. Наші духовні опікуни дякують молоді за її посвяту й відданість українській ідеї. Урочисте посвячення прапора підносить святочний настрій старшого громадянства. Це було хороше храмове свято ОДУМ-у в Новому Ульмі. Молодь мала гостей: Ніну і Віктора Софронових з Людвігсбургу і Любу М'якуш з Ульму.

На цих успіхах одумівці не зупинилися, бо запланували дальшу роботу: крім регулярних зборів, вивчати українську мову, історію й географію України, плекати товариські взаємини, піклуватися один одним. Треба було бачити, як одумівці схвилювалися, коли мама Петра Перча занедужала, як бідкалися, що їхня секретарка Галя Придатченко мусіла лягти в лікарню на операцію, як сердечно співчували друзям Миколі й Юрію Сазчак, що їхній брат Степан потрапив у тяжку автомобільну катастрофу...

Ні! Наша молодь таки хороша! Колись Геббельс сказав: "Молоді часто роблять закиди, — вона завжди переконана, що світ допіру від неї починається. Але старший ще частіше переконаний, що разом із ним світ закінчиться". Нашій молоді такого закинути не можна, бо вона горнеться до старших, а старші дуже радо стараються допомогти своїй молоді. Та й молоді, й старшим не має часу над тим думати, бо кожний старається якнайбільше зробити. (—маг)

ВІДПОЧИНКОВО-ВИХОВНИЙ ТАБІР ЮН. ОДУМ-У

Десятий відпочинково-виховний табір Юн. ОДУМ-у в Канаді цього року, як і табори попередніх років, відбувся на оселі "Київ", біля Торонто.

У цьому році українці цілого світу, де б вони не жили, в Україні, чи на чужині, відзначають 250-ліття з дня народження Григорія Сковороди, нашого відомого філософа, письменника й музику. Він був високоосвіченою і моральною людиною. Своїм вченням і прикладом власного життя він мав великий вплив на своїх сучасників і наступні покоління українських культурних діячів, письменників і мистців, а в пам'яті народній невмирущими залишилися його поучення, пісні та байки.

Вшановуючи пам'ять Григорія Сковороди, Головна Виховна Рада Юн. ОДУМ-у назвала цього річний табір його ім'ям.

Відпочинкові табори Юн. ОДУМ-у започатковано 1962 року як один із чинників виховання нашої молоді.

Протягом року виховники систематично і ретельно працюють зі своїми роями, а в таборі — далеко від впливу вулиці, серед чудової природи і свого українського оточення — діти мають нагоду застосувати засвоєні знання на практиці. Тут вони говорять українською мовою, навчаються дисципліни і вміння давати собі раду в іншому оточенні, серед природи.

Кожен юнодумівський рій дістав гасло з творчості Г. Сковороди, як от:

Варяги: "Між добрими і сам добрим будеш".

Байкарі: "Побачив, як б'ють злодія, не крадь, бо й тобі те буде".

Ягуари: "Світ ловив мене, та не спіймав".

Золоті орли: "Хто не любить клопоту, повинен навчитися жити просто й невибагливо".

Чорноморці: "Не слухай вітрогонця, май свій розум".

Ластівки: "Не приятелюй з лисими, бо й сам таким станеш".

Кенвалії: "Серце нежадне задоволити легко".

Фіалки: "Блаженна душа в золоті не живе".

ВІСТІ ТАБОРУ ЮН. ОДУМ-У

ІМ. Г. СКОВОРОДИ
30^Д ЛИПНЯ—13^Д СЕРПНЯ/72
ТОРОНТО, КАНАДА

Таборовий журнал

Червоні маки: "Золото в порівнянні до волі — є болото".

Лісова пісня: "Блажен той, хто руку в нещасті простягне людині".

На першому юнодумівському таборі "Запоріжжя" 1963 року було 40 відпочиваючих, а на десятому ім. Г. Сковороди — понад 150. Це свідчить про добру підготовку таборів, цікаву й корисну програму й щоденний розклад їх, і що Юн. ОДУМ росте й розвивається.

У цього річну програму були введені гутірки на різні теми, прогулянки й мандрівки, ручні вправи, гри й розваги, спорт (плавба, футбол, відбиванка та ін. гри, боротьба, теренові гри, спортові змагання), пісні, показ фільмів та ін.

На таборі була молодь з Торонто, Ошави, Гамільтону, Ніягара Фолс, Клівленда, Детройта,

Лондону, Ст. Томас, Монреалю.

Як і на попередніх таборах, так і на цього річному зійшов таборовий журнал "Таборові Вісті", в якому зафіксовано реалізацію наміченої програми.

Гортаючи сторінки його, ми довідаємося про працю і відпочинок керівників табору й молоді. А найперше мусимо знати склад команди:

Коменданти: Л. Ліщина — перший тиждень, П. Родак — другий тиждень.

Заступник коменданта Анатолій Терентів.

Бунчужні: Микола Журавель і Віра Бабенко.

Виховники: В. Бабенко, П. Лисик, Д. Якута, Т. Підлісна, Г. Радюк, Г. Жовтоніжка, Р. Сотник, Г. Артишук, М. Строчук, А. Терентів.

Заступники виховників: М. Щербань, Ф. Шевченко, О. Стро-

чук, П. Сандул, К. Підпригора, Р. Шлапак, С. Супрун, Л. Дрозд, Б. Волощук, О. Балдецька, С. Якута.

Медична сестра: Рая Мачула.

Про свої думки і враження команди табору можемо прочитати в рубриці журналу "Говорить команда", а таборяни висловлюють їх у рубриці "говорять таборяни". Висловлюються про табір переважно прихильно, подекуди з захопленням. Є, звичайно, й нарікання, але переважно на погоду. І справді погода під час таборування юнаків, як кажуть, "не дописала". Ішли часті дощі, кілька днів було досить холодно, через це доводилося міняти дещо з наміченої програми. Але назагал молодь задоволена й збирається і наступного року знову зустрітися на таборі з друзями.

Отже, десятий табір Юн. ОДУМ-у був успішний і праця керівників його винагороджена.

ПРАЦЯ ОДУМ-У В ЧІКАГО

Сьогодні 10 липня 1972 р. закінчення зимового сезону праці ОДУМ-у. Щодо праці філії в Чикаго, хоч вона й невелика, ми можемо сказати, що за останні 10-12 років, ми зробили досить багато.

А створили умови для цього усі ми: ОДУМ корпорація, жінки (пізніше жіночий відділ ТОП-у), ще й сьогодні деякі жінки від ранку працюють, щоб уможливити цей вечір.

Але увесь тягар цієї помітної і непомітної праці лежав на плечах жертвених, відданих та ідейних осіб.

Одні днями і вечорами товклися тут в будинку, щоб привести і утримувати будинок у відповідному стані до вжитку одумівців та нашої громади. Інші писали про працю ОДУМ-у, складали статут, підручники та альма-нахи.

Були й такі ентузіясти, які почали розписували ноти з мандоліною у руках, піснею на устах, й акомпаньяментом гітари на магнетофоні, щоб потім розучувати їх у мистецьких гуртках ОДУМ-у.

Ще інші навчалися і навчали

гри на гітарі, мандоліні, бандурі, а також танців.

А ще інші роками вижебрували фонди на ОДУМ.

Виховники Юн. ОДУМ-у не раз просили батьків, щоб приводили своїх дітей до роїв Юного ОДУМ-у, з якими вони працювали.

А сьогодні зійшлася наша одумівська родина, щоб належно оцінити нашу спільну працю.

Я хочу трошки спинитись над тим хто "ночами сидів із мандоліною у руках"—Анатолієм Луппо. Після майже 8-10 років надзвичайно інтенсивної праці Анатолій Кузьмович просить звільнення і відпочинку, про це він на останній пробі говорив. Силою обставин філія ОДУМ-у не може відмовити його прохання, хіба що скласти найщирішу подяку за довголітню таку віддану працю для ОДУМ-у, для української громади.

Ми всі надіємося, що Анатолій Кузьмович не зовсім відійде від нас. Може після літнього відпочинку ще повернеться до праці принаймні з бандурами. Але якби не було — пригадуємо, що праця мистецьких одиниць ОДУМ-у не припиняється.

Восени одумівські мистецькі гуртки далі працюватимуть, лише дбайливіше та з кращою організованістю та старанням членів і зокрема управи філії.

Так, ми нібито й працювали, але останніми роками якимсь самотливим, часто легковажно ставилися до роботи, тому помаленьку починаємо помічати занепад, як у мистецьких гуртках ОДУМ-у, так і в самій організації, дисципліни чи навіть відповідальності. А ми ж одна з найбільших, найсильніших філій ОДУМ-у, що стоїть найкраще від усіх інших філій матеріально — має власний будинок. А у Канаді, у дефіляді на зустрічі ОДУМ-у прапор Чикаго несли одумівці Торонто чи Філадельфії. За винятком кількох дівчат, жодного хлопця з Чикаго у дефіляді не було, хоч із Чикаго один автобус та із десятків автомашин прибули на зустріч.

А скільки батьків одумівців, крім тих, що були зобов'язані, поцікавилися зустріччю ОДУМ-у і взяли участь у ній? Один чи два? Отже, і похвалу за успіхи і

критику недотягнень ми мусимо сприймати усі, не тільки управа ОДУМ-у, що так боїться поради та підказування старших одумівців та батьків.

Як бачимо, наш добрий матеріальний стан у Чикаго не допоміг нам у дисципліні, організованості та виробленні гордості одумівця. Дальші висновки і заходи щодо всього цього мусите зробити самі.

Ол. Пошиваник

ТРЕНТОН

У суботу, 21 жовтня ц.р. філія ОДУМ-у в Трентоні, США, влаштувала осінню забаву. Забава відбулася успішно й весело. Залом цілком заповнила одумівська молодь, батьки й гості. Цього разу референт юнацтва інж. Юрій Іхтіаров не забув трентонської філії, приїхав з Філадельфії і при цій нагоді поговорив з одумівцями й членами ТОП-у про підготовку до з'їзду ОДУМ-у, який буде в Детройті. На забаві гостювали також десять активних старших одумівців з Філадельфії.

65-ЛІТТЯ ІВАНА БАГРЯНОГО В ЧІКАГО

Заходами громадського святочного комітету 4 листопада в залі церкви св. Володимира в Чикаго відбувся вечір відзначення 65-ліття з дня народження Івана Багряного, поета, письменника, публіциста, маляра. Іван Багрянний є автором "Тигроловів", "Чого я не хочу вертатись до СС-СР", "Золотого бумерангу", "Огненного кола", "Антон Біда — герой труда", "Морітурі", "Саду Гетсиманського", та інших творів.

Багряного знали й рахувалися з ним одумівці й прихильники, а також і неприхильники, які докоряли йому за те, що колись сказав: "Наші кадри теж і в комсомолі". А тепер самі шанують Симоненка, Дзюбу, Чорновола, які виховувались у комсомолі.

Радянська влада називає його "куркульським — петлюрівським ідеологом", а його творчість "контреволюційною".

Свого часу Багрянний і його ровесники були такими, як Симо-

ненко, Дзюба, Чорновіл. Він один із тих, недомучених в сталінських тюрмах та сибірських концтаборах. На Заході після війни він відважно став проти насильної репатріації тих, що носили на грудях "ост". Це ж Багряний разом із іншими письменниками створив Мистецький Український Рух. Він був основоположником, творцем і провідником УРДП, основоположником і довголітнім редактором тижневика "Українські Вісті" в Новім Ульмі, один з надхненників створення ОДУМ-у, де українська молодь розвивається в українському дусі і виростаючи поповнює ряди українського народу й громади.

Пісні на слова Багряного можна знаходити не лише в одумівських, але і в сумівських, пластових та інших співаниках. Його романи читаються по всіх українських школах, а переклади прийняті світозими критиками і в деяких країнах є і на листах книжок побажаних для молоді. Так, Іван Павлович Багряний є справді великим сином українського народу, політиком, державним мужем з твердою волею і непохитним характером. І до того, ще так добре розумів молодих людей, їхнє прагнення і пориви молодої душі, як от в

романі "Огненне коло", "Буйний вітер".

Але може найзначнішим у Багряного є те, що він був дороговказом, для громадянства, зокрема свідомої молоді, яка пішла його слідами у вживанні пера і у громадській діяльності серед українського й чужого суспільства.

Доповідь про літературну діяльність та життєвий шлях Івана Багряного прочитав голова Об'єднання Українських Письменників, Григорій Олександрович Костюк, ровесник і друг Івана Багряного ще з України.

В мистецькій частині виступили дівочий співочий гурток ОДУМ-у під керівництвом Євгенії Косогор та Ансамбль Бандуристів ОДУМ-у під кер. Анатолія Луппо. "Вечір" — вірш Івана Багряного прочитав Дмитро Грушецький, а уривок з роману "Буйний вітер" розділ "Де бамкає старий дзвін" прочитала Галина Грушецька.

Після доповіді та мистецької частини, в домі ОДУМ-у відбулося, в приємній родинній атмосфері, прийняття гостей з Нью Йорку, Григорієві Костюкові з нагоди його недавнього 70-ліття та 45-ліття наукової діяльності.

Ол. Пошиваник

РОДИННА ХРОНІКА

НА НОВОСІЛЛІ

5-го листопада 1972 р. родина Федора Бойка переїхала з Торонто в м. Овквіл на постійне мешкання у новозбудованій, комфортабельній хаті, як належить у цій країні. Гостей з'їхалося чимало з побажаннями всього найкращого в новій хаті.

Правду кажучи, господині хати п-ні Наді Бойко досталося, як найбільше — і, як тільки вона могла сама те все приготувати на якихось 40 осіб?

Господар хати п. Ф. Бойко прийняв гостей, як належить: о 12.30 почалася трапеза — обід. Помолились Богові, гості підняли чарки, за все найкраще у цій хаті та проспівали Многії літа.

Гості, як то годиться, вручили господарям стінного годинника, щоб будив п. Бойка до праці. (Правда, п. Бойко сказав, що не допоможе й гудок паротяга, бо вже за "старий" до праці). А п-і Наді подарували різні кристали, щоб гостей частувала, вишитий хрест на маках, зелені пальми та ін.

Родина Бойків, Федір, Марія і Надія подякували гостям за все,

(Закінчення на стор. 23)

ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ

У неділю, 10 грудня 1972 р. в залі Українського Культурного Осередку (УКО) в Лос Анджелес, Каліфорнія, відбувся концерт присвячений 70-літтю життя і 50-літтю літературної діяльності Анатолія Юриняка, українського письменника й журналіста.

В програмі концерту були: відкриття, слово про ювілята, деклямації, сольоспіви, дуети.

Усі тексти віршів і пісень створив Анатолій Юриняк.

ЮВІЛЯТ ПРО СВОЄ ЖИТТЯ

З Поділля — краю Батьківщини
У мандри дальні на чужину
Пішов я волі пошукать,
Про кривду нашу повідать.

І ось чверть віку проживаю
У славнім Вашингтона краю.

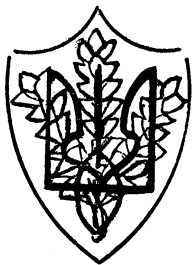
Працюючи на хліб фізично,
Щойно гудок прогук фабричний, —
Я поспішав вже до пера,
До праці серця і ума.

Хвалити Бога — волі тут є досить,
І їсти й пити — що тіло просить.
Та ось біда: душа хтоїла б
Уже тепер понести тіло
В столичний Київ над Дніпром,
Щоб волю зустрічат гуртом!

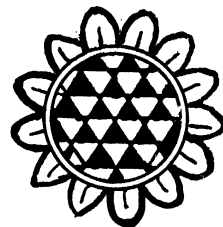
Еге ж це — мрії. А насправді —
Лиш наші внуки волю-правду
Здобудуть в рідній стороні.
Народ не вмере, о ні!
І виборе собі
Належне місце на землі!

Ця віра гріє серця всім,
Дає поетам творчих сил.

А. Юриняк

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

ГРУДЕНЬ

Змерзлим грудням скрізь і всюди
Вкрились поле та шляхи.
— Це вже грудень — кажуть люди
І вдягають кожухи.

І дерева в білий іней
Вбрались, як у кожущок.
Річка спить у кризі синій,
І замовкнув спів пташок.

Хуртовина знов гуляє,
Знову віє сніговій,
Грудень місяць рік кінчає,
Наступає рік новий!

Н. Забіла

БІЛІ МУХИ

Білі мухи налетіли,
Все подвір'я стало біле,
Не злічити білих мух,
Що летять, неначе пух.

Галю, Петрику, Кіндрате,
Годі, ледарі, вам спати! —
І побігли до санчат
Галя, Петрик і Кіндрат

Всі з гори летять щодуху
Щоб піймати білу муху.
А санчата їм усім
Змайстрував старий Максим.

М. Рильський

ЗНОВУ ЗИМА

Скінчилися докучливі дощі й мокрі снігопади. Перший мороз срібlistою папороттю розмалював шибки.

Мені закортіло подивитися, як починається зима, і я пішов на прогулянку.

Синіло небо підперте сіруватими хмарками. Затужавілу землю притрусив легкий сніг, і зайчик уже встиг прокласти на ньому свої мережки.

Горобчики більше не сварилися, порпаючись на грядках, а сірими грудочками повсідалися на гілках у затишку й щось зрідка цвірінькають один до одного. Снігурі дрімають на старій яблуні і не відрізнити їх від залишених яблук.

Не видно вивірок, певно не зважаються вийти з свого кубельця — злякалися несподіваного морозу.

Брунатні стовбури сосон світяться мідно на білому тлі незайманого снігу.

Я завернув до нашого озерця. Цупкий лід засклив його. Я присів подивитися, що робиться під кригою. Жодної риби, а влітку ж тут їх цілі зграї. Пішли десь на дно у муляці замувати. Тільки кілька жуків-плавунців плавають поміж стеблинками водяних рослин,

більшість яких відмерла, залишивши тільки насіння та підводне коріння.

Непомітно знявся вітер. Мороз почав дошкульно пощипувати щоки. Короткий грудневий день наближався до кінця, і я пішов додому.

На кленах біля дороги птахи поквалливо дзьобали насіннячко. Раптом згадав, що кормушка пташинна порожня, і прискорив кроку. Прийшовши, насипав їй повну зерна. Хай живляться, щоб не голодно було спати.

Хитрощі

Малий Петрусь не любив вмиватися. Одного ранку, прокинувшись, він сказав:

- Мамо, я сьогодні не буду вмиватися!
- А то чому? — здивувалася мати.
- Мені снилося, що я впав з човна у воду.

У школі

Учитель: Скажіть, діти, навіщо людині вуха

Учень: Прошу, пане вчителю, людина має вуха для того, щоб шапка не зсувалася на очі.

НОВІ ЮНОДУМІВЦІ

Сьогодні, 21 жовтня мої брати і я вписалися до Юного ОДУМ-у. Пані Валентина Родак познайомила мене з моїми виховницями і товаришками-дівчатами. У цікавих заняттях і дружньому товаристві непомітно проминув час. Я буду совісно й добре виконувати мої одумівські обов'язки, щоби бути добрим прикладом для інших.

Ганнуса Корсць

Рій "Червоні Маки", Торонто

НА ПРОГУЛЯНЦІ

У суботу, 4-го листопада цього року, хлоп'ячий рій "Золоті Орли" відбув прогулянку до парку Албіон Гилс, яких 30 миль на північ від Торонто. Метою прогулянки було вивчення теренознавства. Керуючись знімками, зробленими з літака, ми мали віднайти сім мічених стовпчиків, на віддалі двох миль, по стежках і в лісі. Виховник — Дмитро Якута був тиждень із школою у цьому парку, і тому добре знав місцевість. Він розділив нас на дві групи і виробив маршрут.

Після закінчення гри, виховник розповів нам, що цей парк був насаджений для контролю поведінки і показав березові, кленові та дубові гаї.

Віктор Ліщина

Рій "Золоті Орли", Торонто

Розв'язка ребуса у ч. 206:

"Як робити дружно, не буде сутужно".

Відповіді на питання з "фізики у природі"

1. Згинаючи ноги наприкінці стрибка, спортсмен штучно збільшує шлях гальмування і тим зменшує силу удару об землю.

2. Ці тварини у процесі руху відкидають воду назад, а самі за третім законом Ньютона рухаються вперед. П'явка пливучи відганяє воду назад хвилястими вигинами тіла, риба — змахами хвоста.

3. Навіть у найтихішу погоду над землею рухаються вертикальні потоки повітря. Теплі струмені підіймаються догори, холодні опускаються. Листя осики, що мають довгі тонкі черешки, чутливі до найменшого руху повітря.

4. При заморозках у низькі місця стікає найважче, холодне повітря.

5. Виявляється, в оленя надувна шерсть, порожнисті шерстинки наповнені повітрям. Через те що повітря слабо проводить тепло, така шерсть добре захищає оленя від холоду.

6. При поглажуванні кішки відбувається електризація руки з наступним іскровим розрядом.

7. Коли світить сонце, то крапельки води на стеблах і листках рослин, подібно лінзам, збирають світлові промені в одну точку, які можуть обпекти рослину.

КРИПТОГРАМА*)

Прочитайте: 1. З якого це вірша? 2. Хто автор його?

Розв'язка цієї криптограми в наступному числі.

Що то за пташка,

...а гаєм-лісом росте тополя,
...сь на тополі пташка сідає
...а тим пташатком сідає друге.
...сім та пташка долю звіщає,
...етить пташина і знову сідає, —
...к її нарід наш називає

Доповніть початкові літери, що їх бракує, і читаючи їх згори вниз, дістанете назву пташки.

Загадки

1

Прийшла кума із довгим віником
На бесіду із нашим півником,
Схопила півника на обід та й
Замела мітлою слід.

2

Людей годую, сама голодна,
Часом гаряча, часом холодна.

Хто прочитає криптосім і розгадає загадки, присилайте нам. Ми надрукуємо ваші призи.

Редакція

*) Криптограма — таємнопис, напис (або документ), зроблений знаками, зміст яких відомий тільки тим, кому довірено цю таємницю, таємнопис.

БАГАТОЛЮДНИЙ ПРОТЕСТ

У суботу, 11 листопада ц.р. в день пам'яті загиблих канадійських вояків у першій і другій світових війнах перед ратушею м. Торонто з ініціативи українських молодечих організацій під патронатом КУК відбулася загально-українська протестаційна маніфестація під гаслом "Щоб ми не забули". Завдання маніфестації — оборона переслідуваних і засуджених в Україні.

На початку 1972 року там заарештовано понад 250 діячів української культури за те, що вони піднесли свій голос проти шаленої русифікації і обороняли права українського народу, його мову й культуру. За це їх засудили дуже суворо: на довголітнє ув'язнення і заслання.

Маніфестацію відкрив інж. Б. Максимець. Адвокат С. Фроляк у своїй промові апелював до канадійського уряду, виступити в обороні переслідуваних в Україні, а також привітав запрошеного промовця Абрама Шіфріна, колишнього в'язня советських концтаборів.

А. Шіфрін, жидівський націоналіст, юрист за фахом, звільнений після 10 років ув'язнення в 1970 році, був висланий з СРСР і поїхав до Ізраїля. В концтаборах він зустрічався з Ю. Шухевичем, М. Сорокою, адв. В. Горбовим та іншими українськими діячами. У своїй промові він згадав, що зустрівся з Ю. Шухевичем, коли тому було 18 років, і його саме тоді перевели з концтабору малолітніх, де він був 3 роки, до табору дорослих в'язнів. Говорив також про тортури й страждання ув'язнених, здебільшого безвинно засуджених. Він обчислив, що за останні 25 років у советських концтаборах померло понад 20 мільйонів в'язнів і що й тепер там є тисячі українців, засуджених за єдину їхню "провину" — любов до України й боротьбу за її волю.

Шіфрін зазначив, що все те, що він розповідає про табори, не належить до минулого, а відбувається там й тепер, сьогодні. Він нагадав, що минулого тижня помер ув'язнений 33-річний поет Галансков після операції шлунка (?!), і що В. Мороза в тюрмі порі-

Українська протестаційна маніфестація в Торонто

зали ножами кримінальники й стан його критичний.

З гирким сарказмом промовець додав, що в советських концтаборах є дещо й добре, а саме: можна, перебуваючи там, дістати високу освіту, бо там багато ув'язнених професорів різних наук та діячів культури.

Виступ Шіфріна дуже цінний — це свідчення людини, яка бачила і перейшла через все те, про що говорить. Промову свою він закінчив закликом і далі демонструвати й протестувати проти советського терору, бо московський уряд боїться живої і правдивої української душі, що бореться і зростає.

Резолюцію маніфестації з доручення ділового комітету прочитав А. Бандера. Ю. Шимко розповів про В. Мороза, С. Караванського, Ю. Шухевича, В. Чорновола, І. Світличного та І. Дзюбу, визначних діячів української культури, що їх переслідує Москва, які є символами незламності українського народу у боротьбі за своє буття. Портрети їх були поміщені перед платформою промовців.

Під час маніфестації делегація українських молодечих організацій поклала вінок перед пам'ятником поляглих вояків, а присутні вшанували їх однохвилинною мовчанкою. Прочитано також мо-

литву за український нарід.

На закінчення маніфестації Ю. Шимко прочитав вірша про несправедливість і нелюдські дії советської влади, який недавно одержано з України.

На маніфестації було біля трьох тисяч українців.

М. Бойко

СВІДЧЕННЯ САМОВИДЦЯ

У неділю, 12 листопада ц.р. в Українському Домі в Торонто відбулася зустріч українського громадянства з Абрамом Шіфріном. У залі було понад тисячу осіб, переважно старшого віку.

Зустріч відкрив А. Бандера, провадив нею Ю. Шимко. Представив гостя з Парижу С. Фроляк.

Розповідь А. Шіфріна була вражаюча.

За десять років перебування в советських концтаборах він зустрічався з багатьма українськими політичними в'язнями, ділив гірку долю з кардиналом Сліпим, Ю. Шухевичем, М. Сорокою, В. Горбовим. Доповідач докладно розповів про зустріч з Ю. Шухевичем і характеризував його як веселу, жваву, непохитної волі людину. Заарештований ще малолітнім, тепер йому 39 років, з них 24 роки він прожив у мордовських концтаборах. Тепер його знову заарештовано,

і як довго ще доведеться страждати в тих нелюдських умовах і за що?

Далі Шіфрін розповів, як КГБ знущається над ув'язненими. Їх б'ють без жадних причин, замикають на кілька діб у підземні малі приміщення, наповнені водою. Якщо в'язень збожеволіє, його замикають із здоровими, хворих на пошесні хвороби не лікували і не ізолювали, а, навпаки, розміщували їх по різних бараках, щоб інші заражалися. КГБ навмисне розпалювало ворожнечу між в'язнями і під'юджувало їх до взаємного нищення. Він розповів про один такий випадок. КГБ вислало до одного з таборів двох довірених кагебістів — українця і росіянина. У таборі цьому були переважно українці й росіяни. Прибулі кагебісти стали вчапати до різних таборових гуртів і почали ниш-

ком розповідати, один українцям, що росіяни збираються вирізати їх, а другий — росіянам, що українці готуються їх знищити. У скорому часі вибухла велика різанина між в'язнями, близько 200 людей загинуло і багато більше поранено. Тож чи може кого дивувати, що в одній з московських в'язниць Валентина Мороза порізано. Ця советська тактика триває без змін ще зі сталінських часів.

Закінчивши свою промову, Шіфрін відповідав на питання. Закриваючи зустріч, Ю. Шимко звернувся з закликом до присутніх і всієї української громади в Торонто, підтримати акції спрямовані проти переслідування і нових арештів на Україні, про які, нарешті, і чужоземна преса тепер часто пише.

М. Мороз

Виставку українського церковного мистецтва в Ньюаркському Міському Музеї, яка відбулася в неділю 17-го вересня ц.р. під час Тижня Української Культури, відвідало близько 750 осіб. Публіка захоплена розглядала мистецькі експонати. Організовував виставку мистець Святослав Гординський. З висловом признання виступив директор музею С. Міллер, і на бажання дирекції музею виставку продовжено до 1-го жовтня.

В Осередку Української культури й освіти у Вінніпегу відбулася виставка рідкісних мап історичних територій України. Найстарішу мапу датовано 1570 роком. Двомовні пояснення уможливили відвідувачам виставки пов'язати територіальну самобутність України з її історією.

РОМАЇТОСТІ

● У Франції існує проект виготовлення металевих паспортів. Це дасть змогу автоматизувати перевірку документів — приміром, в аеропортах перед відльотом за кордон. Металевий паспорт вкладатимуть до електронної машини, яка миттю перевірятиме, чи все там гаразд.

● З давніх часів голландці вирошували жаб. Недарма Голландію часом глузливо називають "Кіккерлянд". Але місцеві види жаб давно вимерли, бо не могли вижити у водоймах, забруднених нафтою та іншими зідходами.

(Закінчення зі стор. 19)

що звеличали своєю присутністю їхній дім. Прийняття аж до пізнього вечора пройшло в найкращій атмосфері. Я, за дозволом господаря, звернулася до гостей, щоб згадали і нашу рідну пресу і як ініціатор поклала 5 дол. Зібрано 30 дол., з них 16.00 на "Н. Д.", а 14.00 на "М. У." До майбутньої зустрічі, а такі ще будуть. Тостмайстером був О. Кіріченко.

Наталка Проненко

Голландці вдалися до пошуків більш витривалої породи і знайшли її у Болгарії. Понад 2000 жаб переправили на літаках на нову батьківщину.

● Якось жандарми, шукаючи браконьєрів у лісі біля Бреста (Франція), знайшли у заячих норах кілька транзисторів, що працювали на повну потужність. Звуками транзисторів браконьєри сполохували зайців. Приймачі конфісковано, але винахідника нового способу полювання ще не знайдено.

● У ФРН офіційно зареєстровано "Товариство паразитів". Згідно із статутом до цієї організації приймаються найсправжніші ледарі.

● На узгір'ях Романо (США), в улюбленому місці відпочинку багатьох ньюйоркців, закладено перший готель для... собак. Лагідний клімат зміцнить нервову систему чотириногих мешканців. По телевізору для них демонструватимуться спеціальні передачі.

● Більшість іграшок, що продаються в Сполучених Штатах Америки, не тільки шкідливо впливають на психічний стан ди-

тини, але й часом просто небезпечні для її життя. Одна страхова компанія нещодавно підрахувала: щороку майже 440 дітей віком від 4 до 10 років сплянуть на одне чи на обидва ока через неполадки в іграшках. Як мінімум 1200 дітей дістають електричний шок або отруюються під час гри.

● Нещодавно в Англії реабілітували 94 карбувальники монет, яким 847 років тому з наказу короля Генріха I відрубали праву руку. Тоді майстрів звинуватили в тому, що вони додавали у монету забагато бронзи. Останні аналізи показали, що у монетах були абсолютно припустимі домішки бронзи.

● Узбережжя Тексасу заповнили павуки. Численні нитки павутиння обплутали міста. Такого "бабиного літа", як минулого року, ще ніколи не було в Америці, запевняють старожили.

● Містер і міс Маю-Хайл з англійського міста Лідса довгий час не могли збагнути причину великих перевитрат електроенергії. Їхня дочка Жеральдіна розкрила секрет. Вона встановила, що собака Джеремі навчився вмикати електричну піч.

3 НОВИХ ВИДАНЬ

Пластовий Шлях. Орган пластової думки ч. 3 (34), липень-вересень 1972 р. Виходить що три місяці. Видає Головна Пластова Булава. Редагує колегія. Торонто, Канада. Стор. 64.

Життя і школа. Незалежний орган українського вчителства та батьків у вільному світі. Двомісячник. Ч. 4 (139), вересень-жовтень 1972. Рік XVIII. Стор. 32. Видавець і редактор д-р В. Луців. США.

Матеріали Конгресу української вільної політичної думки. Збірник ч. 1, 1972. Мюнхен, Німеччина.

Українське козацтво. Квартальник Українського Вільного Козацтва. Ч. 4 (22), жовтень-грудень 1972. Рік IX. Редагує колегія. Стор. 52. Чикаго, США.

Наше життя. Ч. 7, вересень 1972. Місячник. Рік XXIX. Стор. 32. Видає Союз Українок Америки. Філадельфія, США.

Українське Православне Слово. Орган Української Православної Церкви в США. Ч. 8, серпень, ч. 9, вересень і ч. 10, жовтень 1972. Рік XXIII. Стор. 40. Саутс Баунд Брук, США.

Світло. Український католицький місячник. Ч. 9 (597), вересень, ч. 10 (598), жовтень і ч. 11 (599), листопад 1972. Рік XXXV. Видають ОО. Василіяни. Торонто, Канада.

Християнський Вісник. Орган Українського Євангельсько-баптистського Об'єднання Канади. Ч. 7-8 липень-серпень, ч. 9-10, 1972. Рік XXX. Стор. 20. Видавець М. Подворняк. Вінніпег, Канада.

Мігла. Журнал гумору і сатири. Виходить щомісяця. Ч. 6 (276), червень і ч. 8 (278), серпень 1972. Видає Ю. Середяк. Буенос-Айрес, Аргентина.

Крилаті. Журнал українського юнацтва. Ч. 7-8 липень-серпень 1972. Рік X. Стор. 23. Видає Центральна Управа СУМ. Редагує колегія. Брюссель, Бельгія.

Юнак. Журнал пластового юнацтва. Ч. 8-9 (108-109), серпень-вересень 1972. Рік X. Стор. 28. Видає Головна Пластова Булава. Редагує колегія. США.

Готуйсь. Журнал пластового юнацтва. Ч. 8-9 (181-182), серпень-вересень, ч. 10 (183) жовтень, ч. 11 (184) листопад 1972. Рік X. Стор. 16. Видає Головна Пластова Булава. Редагує колегія. США.

Олександр Де. **Пророк.** Накладом В-ва "Чайка", Лондон, Англія. 1972. Стор. 120.

A. Figol. Wolodymyr Kubijowytsch. Zum 70. Geburtstag. Ševčenko Gesellschaft der wissenschaften. Muenchen 1972.

Kultura. Szkice, opowiadania, sprawozdania. Nr. 10/301, 1972. Wydawca: Instytut Literacki, Paryz, France.

Календар "Світла" на Божий 1973 рік. XXXIV річник. Видавництво оо. Василіян. Стор. 192. Торонто, Канада.

Євангельська Правда ч. 5, вересень 1972 р. Р. XXXIII. Стор. 24. Видає М. Фесенко. Торонто, Канада.

Бог і Україна. 20-ліття осередку СУМ-а ім. Лесі Українки. Боффало 1950-1970. Стор. 42. США.

На слідах Григорія Сковороди. Видання осередку СУМ-а ім. Лесі Українки в Боффало, Н. Й., США. 1972. Стор. 129.

Гуцулія. Ілюстрований квартальник гуцульського т-ва "Чорногора" в Чикаго. Ч. 3-4 (23-24), літо-осінь 1972. Р. VI. Редагує колегія. США. Стор. 48.

Вісник ч. 10, жовтень 1972. Р. III. Товариство сприяння Українській Національній Раді. Лондон, Англія.

Наша Батьківщина. Громадсько-політичний та літературно-науковий журнал. Ч. 273, березень і ч. 274-275, квітень-травень 1972 р. Рік XI. Видавець Сидір Кравець. Маунтейн Деул, Н. Й., США. Ст. 32.

Наше життя. Місячник, ч. 8, жовтень 1972. Р. XXIX. Видає Союз Українок Америки. Філадельфія, США.

Екран. Ілюстрований журнал українського життя, ч. 63-64, травень-серпень 1972. Видає В-во Екран. Відпов. редактор А. Антонович. Чикаго. США.

Крилаті. Журнал українського юнацтва, ч. 9 вересень і ч. 10 жовтень 1972. Рік X. Видає Центральна Управа СУМ. Редагує колегія. Бельгія.

Юнак. Журнал пластового юнацтва, ч. 10 (110), жовтень і ч. 11 (111) листопад 1972. Рік X. Видає Головна Пластова Булава. Редагує колегія. США.

ГУМОР

**

Косигін телефонує до Брежнева:

— Чи не можеш ти мені сказати прізвище того нашого генерала, що розбив Наполеона? Знаєш, той, що мав одне око...

— Кутузов — відповів Брежнев.

За хвилину знов телефон від Косигіна:

— А скажи мені, може пам'ятаєш, як звали того англійця, що виграв бій під Трафалгаром? Він мав тільки одне око...

— Нельсон, — звучала відповідь.

Не минуло й години знову Косигін запитує:

— Слухай, Леоніде, ще одне невеличке запитання. Яке прізвище того жида з шестиденної війни? Цілком вилетіло мені з голови. Він також мав одне око.

— Даян, — відповів заінтригований Брежнев.

— Але скажи мені, для чого тобі так раптово пондобилися ці прізвища? Розв'язуєш хрестівки?

— Ні, бачиш, тільки замислився. А що якби ото Гречкові вибити одне око?... Що?...

Подала С. ГЕРЦ
"Kultura" ч. 3/294, 1972

Хто поступається

Один завзятий спіритуаліст запевняв Твена, що в його присутності примусить стіл, що стоїть посеред кімнати, рухатися "силами своїх чар".

— А чому б не так, — посміхнувся Твен. — Той, хто розумніший, завжди поступається.

N. - J. SPIVAK LTD.

R. R. 1,

LONDON, ONTARIO

(Pre-mix concrete)

ДОБІРНИЙ, ФАХОВО
ПРИГОТОВАНИЙ

О Б І Д

З ПОВНОЮ ОБСЛУГОЮ,
ДЛЯ ВЕСІЛЬ, БЕНКЕТІВ
та інших прийнять

JOE'S CATERING

WEDDINGS, SHOWERS,
BANQUETS

and OTHER RECEPTIONS

"THE BEST TREAT
and SERVICE"

Call 766-7471

J. WASIUK

**ROCHESTER
FURNITURE**

CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:

вітальень, спальень, їдалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 COLLEGE STREET

Toronto, Ontario

Tel.: 364-1434

**

Заяче молоко має 25 відсотків
товщу, тому зайчихи годують
своїх дітей лише два-три рази на
тиждень.

**

Розерфорд демонстрував слу-
хачам розпад радіа. Екран то
світвся, то темнів.

— Тепер ви бачите, — сказав
Розерфорд, — що нічого не ви-
дно. А чому нічого не видно, ви
зараз побачите.

**

На початку наукової кар'єри
Айнштайна один журналіст спи-
тав пані Айнштайн, що вона ду-
має про свого чоловіка.

— Мій чоловік — геній! — ска-
зала пані Айнштайн. — Він уміє
робити все, крім грошей

**

Ліза Майтнер — перша в Ні-
меччині жінка-фізик — змогла
одержати вчений ступінь на по-
чатку 20-х років. Назва її дисер-
тації "Проблеми космічної фізи-
ки" якомусь журналістові зда-
лась неможливою, і в газеті було
надруковано "Проблеми косме-
тичної фізики".

**

Перший концерт відомого ні-
мецького композитора Фрідріха
Ганделя в Лондоні не мав успі-
ху. Це дуже стурбувало друзів
композитора, але сам Гандель був
спокійний.

— Не журіться! — втішав він
їх. — У порожній залі музика
звучить краще.

**

— Скажіть, чи буде надруко-
ваний мій вірш "Думка"?

— Ні.

— Чому ж?

— Тому, що в ньому немає
жодної думки!

**

— Що ти пишеш?

— Фантазію.

— Для журналу?

— Ні для кравця: він просить
гроші, а я пишу, що заплачу
через тиждень.

**

Обережний редактор газети
почав передовицю так:

— Одні кажуть, що кардинал
Мазаріні помер, інші — що жи-
вий. Я, щоб не припуститися по-
милки, не вірю ні тим, ні тим.

УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ

ALASKA Fuel Ltd.

425 JANF STREET

Toronto 9, Ontario

*24-годинна швидка і солідна
обслуга!*

Чищення і навіс форнесів
безплатна.

Телефонуйте вдень і вночі
на телефон: **766-3040**

Обслуга гарантована!

Е. Д У М И Н

пропонує

ВЕЛИКИЙ ВИБІР

чоловічих, студентських
і хлоп'ячих костюмів
НА ЗИМОВИЙ СЕЗОН
як також різних фасонів
і кольорів

СОРОЧКИ.

550 QUEEN STREET WEST

Toronto, Ontario

Tel.: 364-4726

АРКА ЗАХІД

2282 BLOOR STREET WEST

Toronto 9, Ontario

Tel.: 762-8751

В нас можна набути книжки,
українські часописи та жур-
нали, пластинки, друкарські
машинки, різьбу та кераміку,
полотна, нитки і вишивки.

*Маємо великий вибір дарун-
ків на різні okazji.*

Просимо ласкаво нас відвідати!

Ціна 50 центів
в США і Канаді

If not delivered please return to:
M O L O D A U K R A I N A

Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Concrete Forming London Ltd.

LONDON, ONTARIO

(Foundations and floors.)

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА

FUTURE FUEL OIL LTD. & SERVICE STATION

945 BLOOR STREET WEST
Toronto, Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!

Чищення і напруга форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас

Наші телефони:

Tel. Office: 536-3551

Tel. Night: 762-9494

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить до **7%**
за заощадження
 - Малі і великі, особисті
і моргеджові позички
 - Життєва асекурація
на оощадження до \$ 2.000
позички до \$10.000
 - Особисті чеки; чеки для
подорожуючих
 - Оплата за газ, електрику,
воду і телефон
 - 22 роки на службі Рідного
Народу.
- ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ!**
ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ в
SO-USE (TORONTO)
CREDIT UNION LTD.
406 Bathurst St., Toronto 2B, Ont.
Branch Office:
3338 Lake Shore Blvd.,
Toronto 18, Ont.

**ОЩАДЖЕННЯ – важливий засіб виховування молодого
покоління.**

ЗАОЩАДЖУЙТЕ ПОСТІЙНО В

**ФЕДЕРАЛЬНИЙ
КРЕДИТОВИЙ КООПЕРАТИВІ**

“САМОПОМІЧ”

2351 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois, USA.

HUmboldt 9-0520

5% ОПРОЦЕНТУВАННЯ ВКЛАДІВ (платне двічі на рік)

**“КОЖНА СУМА ВКЛАДУ ВРАЗ З УСІМА ФОНДАМИ
МАЄ СВОЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”.**